

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelk: Ljubljana, Puccinijska ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računa: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Cont. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lit. 18.—,
za inozemstvo vključno s ponedeljskim po-
stom Lit. 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinijska ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Zgodovinski govor Duceja

Politično-vojaški obračun za prvih trideset mesecev vojne

„Ni najmanjšega dvoma, da se bo končno veljavna zmaga nasmejela orožju Osi! — Naloga trenutka je ena in edina: Bojevat se do zmage!“

Duce je govoril danes zjutraj na ple-
narnem zborovanju zakonodajnih komi-
sijske Zbornice fašijev in korporacij. Vsi na-
rodni svetniki so bili oblečeni v fašistično
uniformo. Tribuna za senatorje je bila
nabito polna. Ko se je zborovanje otvori-
lo, je predsednik Dino Grandi poročal o

dovoljenih dopustih tistim svetnikom, ki
so jih bili zaprosili. Ob 11. je vstopil v
dvorano Duce, pozdravljen s toplimi
vzkliki. Tajnik PNF je odredil pozdrav
Duceju in ob ponovnem vzklikanju je
Duce začel govoriti.

Mussolini govori

Duce, ki je imel pred seboj samo ne-
koliko zapiskov, je govoril takole:

»Dobro veste tovariši, kako zopno mi
je govoriti tudi v časih, ki se običajno
imenujejo mirni ali normalni časi. To za-
visi od mojega prepričanja, ki je tako, da
se človek na sto primerov v petindese-
desetih kesa, da je govoril, in samo v
petindvajsetih primerih, da je molčal. V
drugi vrsti je moje prepričanje, da je v
vojnem času, ko govori s svojim mogoč-
nim glasom top, bolje, če se manj go-
vori. V vsakem primeru je treba govoriti
o zahtevnih in le redko o tem kar bo v
bodoče. To moje prepričanje je še oja-
čeno s pričo te vojne, ki je sedaj zavzela
obseg, ki ga lahko imenujemo kozmične-
ga. Tako je univerzalen, da vojna vedno
prehitve bese, vojna, ki se je ogromno
razširila po svetovnem prostoru ter se
tako seveda tudi v razmerju podaljšala
časovno.

V zadovoljstvo mi je, da me italijanski
narod ni zahteval prevečkrat na govorniški
oder, kajti italijanski narod, ki je
gotovo eden izmed najinteligentnejših na
svetu, če ne najinteligentnejši, nima po-
trebe po preveč propagandističnih čenčah,
zlasti po propagandi, ki ne bi bila izred-
no inteligentna. Vendar po osemnajstih
mesečih molka smo sedaj stopili v 30.
meseč vojne. Imam bežen vtis, da si do-
ber del italijanskega naroda zopet želi ču-
ti moj glas.

Govor števil in dejstev

Moj današnji govor tedaj ne bo govor,
temveč bolj politično-vojaško poročilo,
bolj vojaško kakor politično. To bo go-
vor podatkov, števil in dejstev, z dru-
gimi besedami, obračun za prvih trideset
mesecev vojne. To ni govor, ki sem si ga
obetal imeti ob dvajseti obletnici. Na dru-
gi strani se je dveletnica praznovanja na
najboljši izmed načinov, ko je za vse, tu-
di za pozabljivce in ljudi slabega spomi-
na, obnovila vse, kar je režim napravil
v teku dvajsetih let udejstvovanja. To je
ogromno delo, ki bo zapustilo neuničljive
sledove za vse veke v italijanski zgodovini.

Dvajsetletnico smo praznovali z zname-
nito amnestijo, ki je odprla vrata zaporov
okrog petdeset tisoč ljudem in ki je
osvobodila konfinacije tudi tako zbrane
politične kaznjence, kar je vsekakor do-
kaz sile režima. Končno smo jo prazno-
vali z vsem kompleksom socialnih ukre-
pov, ki bi v drugačnih časih dvignili val
visokega navdušenja, kajti v tem pogledu
smo mi dejansko pred vsemi drugimi dr-
žavami brez izjeme.

Vojna z Rusijo je bila neizbežna

Glavni dogodki teh osemnajstih mese-
cev, ki so potekali od 1. junija 1941 do dan-
es, so sledeči: vojna proti Rusiji, vojna
intervencija Japonske, izkrcanje angloameri-
čanov v severni Afriki.

Vojna s Rusijo zame ni pomenila
presenečenja, razen če se omejim na sta-
tišče, ki bi ga imenoval kvalitativnega. Le-
ta 1933. ali 1934. je italijanski glavni stan
prejel od ruskega glavnega stana povabi-
lo, naj bi poslal komisijo, da bi prisostvo-
vala manevrom rdeče armade, ki so bili
v okolici Moskve. Porabil sem to priliko,
da sem poslal komisijo, ki ji je načeloval
general Francesco Saverio Grazioli, mož
nepoporne politične izoblastnosti in ostre-
ga opazovalnega duha. Ko se je vrnil, mi
je podal zelo podrobno poročilo, ki sem
ga prečital z največjo pozornostjo in ki
me je priprlo, da se na vzhodu dogaja
nekaj novega in da je bila rdeča vojska
sedaj nekak povsem drugega, nego tiste
črne, pohrane na slepo, ki so se dale leta
1920. pod varšavskimi zidovi premagati
od nič manj na slepo zbranih poljskih in
francoskih čet.

Čas je bil izbran z jasno razsodnostjo

Kako leto pozneje je bil kinematografski
priznak, ki sem si ga dal ponovno pre-
djaviti počasneje, da bi ga mogel bolje
proučiti, prikaz neke boljševiške parade
na kremelskem trgu v Moskvi preril, da
se na vzhodu končno izoblikovala
mogočna, čisto militaristična država, ki
se je odpraveala mednarodni revoluciji s

pomočjo poedinih nacionalnih revolucij,
temveč je hotela razširiti revolucijo po
kontinentu in po vsem svetu s pomočjo
svojih bajonetov. Bilo je tedaj po mojem
mnenju potrebno, da si Os zagotovi hrbet,
in moje globoko prepričanje je, da je bila
ta doba izbrana z jasno razsodnostjo. Če
bi se bila stvar še nekoliko zavlekla, bi
so bili dogodki lahko čisto drugače raz-
vili.

Priznanje junakom, ki se bore v Rusiji

Mi smo tako objektivni, da priznamo,
da se je ruski vojak bojeval dobro, toda
bolje se je bojeval nemški vojak, ki je po-
tolkel ruskega. Treba je priznati, da sta
mogli samo vojski, kakor sta nemška in
italijanska CSIR (italijanski ekspedicijski
zbor v Rusiji), ki se imenuje danes
ARMIR (italijanska vojska v Rusiji), biti
kos preizkušnji zime, kateri ni bile pri-
mere v dobi 14. let.

Danes je Rusija izgubila svoja najrodo-
vitnejša ozemlja, najbogatejša na surovi-
nah, izgubila je osemdeset do devetdeset
milijonov prebivalcev. Pridobite tega
ozemlja nam omogoča gledati v bodoče
nost s stališča surovin in s stališča za-
hrane z večjim zaupanjem. Lahko zat-
rdim da je bila angloameriška pomoč Ru-
siji do tega trenutka zelo neznatna. Simp-
tomatično je, da Rusi niso nikoli želeli, da
bi po njihovih tleh teptal ameriški ali
angleški vojak. Mislim, da tu ni treba
preiskovati skrivnosti tako zvane ruske
slovanke, orientalske ali kakršne si bo-
di psihologije. Ni niti najmanjšega dva-
ma, da se bo v tej orjaški igri, ki mora
ustvariti Novo Evropo in ustaliti meje
med Evropo in Azijo, odločilna in kon-
cno veljavna zmaga nasmejela orožju Osi.

Japonska ni smela dalje čakati

Ce je kak človek na svetu, ki je satan-
sko hotel vojno, tedaj je ta človek pre-
sednik Zedinjenih držav Amerike. Izzi-
vanja, ki nam jih je metal, ukrepi, ki
jih je povzel proti nam, delo njegove
propagande, vse to dokazuje, da ta člo-
vek, ki je dal svečano obljubo ameri-
škim materam, da njihovi sinovi ne bodo
nikoli šli umirati preko meja Zedinjenih
držav — ta človek je namenoma hotel
vojno. Seveda Japonska ni mogla čakati,
da bi Zedinjene države prve začele stre-
ljati. To bi bilo viteštvo starih časov, ki
morda nikoli ni obstajalo, in tako je Ja-
ponska storila prav, da ni čakala zad-
njega trenutka, temveč je prizadela oho-
lim Američanom oni strašni poraz, ki dan-
es Američane same sili k dnevu žalosti
in molka. Tako je vstop Japonske v voj-
no na strani trojnega pakta absolutno
jamstvo za zmago, kajti Japonska je ne-
dostojljiva in nepremagljiva.

Ves angleški položaj na Daljnem vzhodu
se je zrušil, kakor hišica iz kart. Zgo-
dil se je nenaden slučaj v zgodovini,
da je Japonska v malo mesecev iz siro-
mašne države, kakor smo mi, postala če
ne prva po bogastvu med državami sveta,
pa gotovo na prvih. Moramo priznati,
da je to pravično in da je to nagrada za
njene vrline. Tako se je Japonska obo-
gatela na surovinah, za katere so osiroma-
šili naši neprijatelji, in ne mine dan, da
bi ameriški ponos ne bil zadet, ne bil
zdrbljen.

Kje so danes ameriški preroki, ki so
mislili, na likvidacijo Japonske v treh te-
dnih ali kvečjemu v treh mesecih? Oči-
vidno niso vedeli ničesar o vojaški sili
Japonske in razen tega o njenem moral-
nem ustroju, zaradi katerega v tej deže-
li Cesar ni le avtoriteta, ampak dignite-
ta božanstva in katerega vojaki padli v
boju postanejo bogovi. Je v resnici težko
premagati narod, ki ima v sebi moralne
rezerve take vrste.

Izkrcanje Anglosasov v Severni Afriki

Tretji dogodek: izkrcanje Angloameri-
čanov v Severni Afriki, ali »tragikomedija
pričakovanja«.

V resnici v življenju ni vedno pred-
nost videti preko grča; toda tudi to se
je dalo lahko predvideti. Informaciji ni
nedostajalo. Tiho soglasje med ameriški-
mi oficirji v civilu in francoskimi oficirji

v uniformi, je bilo očitno. Vsi v Franciji
so bili prišči čakanja, to je vsi so stali
in morda še stoji in morda bolj ko prej
pri oknu. Izkrcanje ni bilo nič slavnega,
ker se je izvršilo po skrivni napovedi.
Nikoli nisem polagal prevelike važnosti
na častne besede, na prepogoste častne
besede, ki so bile izmenjane. Naposled pa,
ko so stvari došle do svojega epiloga z
izkrcanjem dne 8. novembra, sem obvestil
Berlin, da je neizogiben in potreben ta-
košen ukrep, zasedba vse Francije s
Korziško vred.

Führer in jaz sva hotela še enkrat ver-
jeti tej tolikokrat dani častni besedi,
namreč častni besedi admiralov, ki je po-
veljeval brodomu v Toulonu. Hotela sva

verjeti. V izvestnem trenutku pa so bili
dokazi, da se misli na pobeg brodoma in
na združenje z britanskim brodomom, ki
se je pač dvakrat približalo med Baleari
in med Sardinijo, tako očitni, da tudi v
tem primeru ni bilo izgubljeni niti minu-
te časa. Treba je bilo zasesti Toulon in
odstraniti nevarnost. To se je tudi na-
pravilo.

Anglosaška propaganda olepšuje z ne-
resničnimi podrobnostmi to epizodo. Nič
junaškega ni bilo na francoski strani, kaj-
ti mrtva so našli dva, ranjencev pa se-
demnajst. Razorožitev vojnih odredov ter
letalstva se je izvršila v popolnem redu,
lahko se reče ob popolni moralni neude-
ležnosti vsega francoskega naroda.

Slavne žrtve za Domovino

Avtentične številke o škodi in žrtvah v bombardiranih mestih in o izgubah Oboroženih sil

Vzporedno z obnovitvijo ofenzive na
fronti pri Alameinu, — bila je to edina
zmaga, ki jo je doslej Velika Britanija
lahko zabeležila — so se začela bombar-
diranja italijanskih mest. Glede tega bom-
bardiranja bom sedaj dal točne številke
(zanje odgovarjata podtajnik za notranje
zadeve za točnost števila padlih, minister
javnih del za točnost pretrpljene škode).
Navajam te številke, da dokažem, da so
bile nekatere vesti, ki so se širile, preti-
rane, in da dokažem, da so Anglični pre-
dves bombardirali civilne četrti naših
mest.

V Milanu je popolnoma porušenih tri-
deset hiš; težko poškodovanih štiri sto
enajst, lahko poškodovanih tisoč devet sto
tri in sedemdeset, skupno zadetih hiš dva
tisoč štiri sto štirinajst.

V Turinu je popolnoma porušenih hiš
sto ena in šestdeset, težko poškodovanih
osem sto štiri in sedemdeset, lahko po-
škodovanih dva tisoč sto pet in devetde-
set, vseh zadetih hiš tri tisoč dve sto tri-
deset.

V Savoni je popolnoma porušenih šest
hiš, težko poškodovanih štiri in štirideset,
lahko poškodovanih devet sto sedemdeset,
skupaj zadetih hiš tisoč dvajset.

V Genovi je popolnoma razrušenih hiš
sto sedem in osemdeset v središču mesta
in dve sto tri v celi občini, težko poško-
dovanih v središču tisoč šest, v celi ob-
čini tisoč devet in štirideset, lahko po-
škodovanih štiri tisoč pet sto devet in
šestdeset v središču in štiri tisoč osem sto
devet in šestdeset v celi občini, vsega pet
tisoč sedem sto dva in sedemdeset hiš
v središču in šest tisoč sto ena in dvajset
v celi občini. Odločili smo se, da ostanje
popolnoma porušene hiše v takem stanju
do konca vojne. Druge bolj ali manj te-
žko poškodovane bodo obnovljene in po-
pravljene.

Celotno število mrtvih in ranjenih med
civilnim prebivalstvom zaradi letalskih
napadov in obstreljevanja z morja po so-
vražniku od začetka vojne do 30. novem-
bra 1942-XXI. znaša tisoč osem sto šest

in osemdeset mrtvih in tri tisoč tri sto
dva in trideset ranjenih, od katerih odpa-
de osem sto osem in trideset mrtvih in
devet sto štiri in devetdeset ranjenih na
razdobje od 23. oktobra do danes. V teh
osem sto osem in trideset mrtvih so za-
popadeni tudi oni iz tako zvane Galerije
dell'Grazie v Genovi. To vam dokazuje
še enkrat, da mi spoštujemo resnico.

Mi prepuščamo Američanom in Angle-
žem čaščenje laži. Imam pravico zahte-
vati, da naj nobeden Italijan, pravim no-
beden Italijan ne dvomi niti najmanj o
tem, da je vse, kar pravijo naša uradna
poročila, popolna resnica. Mi smo edina
država v vojni, ki objavlja polmenske
spiske svojih izgub. To delamo iz dveh
razlogov: da dokažemo, da so to izgube
— niti ena več, niti ena manj — in da re-
šimo iz nepoznanja sinove Italije, ki umi-
rajo v boju.

Padlih vseh italijanskih Oboroženih sil
je v prvih tridesetih mesecih vojne štiri-
deset tisoč dve sto devetnajst, od katerih
odpada na vojsko šest in trideset tisoč
šest sto devetnajst, na mornarico dva ti-
soč sto osem in šestdeset, na letalstvo ti-
soč štiri sto dva in dvajset.

Ranjencev je: v vojski osemdeset tisoč
sedem sto pet in štirideset, v mornarici
tri tisoč pet sto devet in devetdeset, v le-
talstvu tisoč šest sto dvajset.

Ujetnikov je dve sto dva in trideset ti-
soč sedem sto osem in sedemdeset. Od teh
jih odpade na vojsko dve sto petnajst ti-
soč pet sto dvajset, na mornarico dva-
najst tisoč dve sto štiri in osemdeset, na
letalstvo pet tisoč devet sto dva in osem-
deset.

Pogrešancev je skupno sedem in tride-
set tisoč sedem sto trinajst, od teh pet in
dvajset tisoč devet sto tri in dvajset v
vojski, deset tisoč tri sto devetdeset v
mornarici in dva tisoč dve sto pri letal-
stvu. Kadar govorimo o pogrešanih, ko-
leba naše čustvovanje med strahom in
nado. Po preteku izvestnega časa se bodo
moralni smatrati ti pogrešanci kot padli.

Ogromne izgube sovražnika

V teku istega časovnega razdobja po
podatkih statističnega operativnega urada
Supermarine, znaša sovražno trgovinsko
brodovje, ki ga je potopila Kr. mornarica,
sto sedem milijona dve sto petinajst tisoč
osem sto ena in dvajset ton. Sovražno voj-
no ladjevje, ki ga je potopila Kr. morna-
rica, znaša do sto štirideset enot s skupno
tri sto tri in trideset tisoč devet sto osem
in šestdesetimi tonami. Sovražnik je po-
topil sto dva in šestdeset naših vojnih la-
dij v skupnem iznosu dve sto sedem in
dvajset tisoč sto dva in osemdeset ton. To
vse smo javili v naših uradnih poročilih.

Toda k potopitvam, ki jih je izvršila
Kr. mornarica, je treba dodati one, ki jih
je izvršilo Kr. letalstvo. Kr. letalstvo je
potopilo dva in šestdeset vojnih ladij raz-
nega tipa, med temi dvajset križark in
osemnaest rušilcev, ter sto sedemnaest tr-
govskih ladij, skupno osem sto dva in
osemdeset tisoč tri sto trideset ton.

Kar se tiče sovražnega letalstva so po-
datki tile: gotovo zbitih letal (mi smo
skrajno previdni, preden pravimo, da je
letalo zbito; čisto zahtevam fotografijo)
je tisoč osemsto, verjetno zbitih pa sedem
sto trinajst; na tleh gotovo uničenih tri
sto tri in devetdeset, verjetno uničenih
sto devetdeset.

Vojni ujetniki, ki so v naših rokah,
predstavljajo tele številke: Angležev je v
Italiji: generalov ena in dvajset, častni-
kov raznih činov dva tisoč tri sto šest in
sedemdeset, podčastnikov in vojakov dva
in trideset tisoč sedem sto sedem in štiri-
deset. Drugi so na potu, tako da bo zna-
šalo celotno število: ena in dvajset gene-
ralov, dva tisoč štiri sto dvajset častni-
kov raznega čina, devet in trideset tisoč
devet in osemdeset podčastnikov in vo-
jakov. Vsi ti so pravi Angleži, rojeni in
Zdrženi kraljevini. Nato pridejo vse
ostale narodnosti, tako da prihajamo do
naslednjih števil: generalov devet in
dvajset, častnikov raznega čina štiri tisoč
tri sto, podčastnikov in vojakov devet in
šestdeset tisoč sto sedem in šestdeset.

Divjaško postopanje Angležev z ujetniki

S temi ujetniki ravnamo po pravih
mednarodnih prava. Ali to lahko rečemo
tudi za naše ujetnike v sovražnih rokah?
Boli me, ko moram povzročiti kako ra-
zočaranje in družinah onih, ki imajo sine-
ve v ujetništvu. Toda resnico je treba po-
vedati. In resnica je ta, da razen v ne-
katerih področjih ravna Angleži z ita-
lijanskimi ujetniki skoraj povsod nečlo-
veško. Evo najnovejšega pisma:

»Danes sem prejel pismo od svojega
očeta, ki mi pravi, da so Vašega sina uje-
li Angleži. Vaš dragi sin je bil težko ra-
njen na nogi in ni mogel hoditi. Neki an-
gleški vojak ga je ustrelil v glavo in ga
ubil. Tovariši so mu priredili časten po-
greb. Stvar je zelo žalostna: poznal sem
vašega sina, bil je vrj mladenič. Nas je
tisoč dvesto v tem kraju, ki ga ni treba
imenovati; smo bosi, brez obleke, brez
zdravil. Ako dobro ravnamo z angleškimi
ujetniki, je to najhujša žalitev, ki jo la-
hko prizadenemo italijanskim bojevnikom,
ki so v ujetništvu. Podlo so streljali več-
krat iz žičnih ograj. Angleški častniki
so čisto topli italijanske častnike; never-
jetna divjaštva so zagrešili nad nami in
celo nad bojniki, ranjenec in pohabljenec.
Glad in pomanjkanje sta njihov delež.
Nametani so kakor slabo blago v žival-
skih vozovih. Častniki vseh činov in sta-
rosti so prisiljeni nositi pratež angleških
vojakov, celo temnopolnih vojakov.«

In sedaj moram prbrati še to: »Angleži
so prokleti, toda še bolj prokleti so oni
Italijani, ki z njim dobro ravna.«

Tako sem prišel do enega izmed name-
nov svojega govora. Predsednik angleške
vlade je preteklo nedeljo imel na radiu
govor, ki je bil po velikem delu name-
njen Italiji, ker je mislil, da ga mi ne
bomo objavili. Nikakor! Danes ga bom
jaz prečital. Prečital ga bom po onem de-
lu, ki se tiče italijanskega naroda, in tudi
ponem, ki se tiče mene osebo.

Churchill je dejal: »Nova letalska fron-
ta, ki jo Američani in britansko letalstvo
ustvarjajo ob sredozemskih obalah, mora
dati obilico novih možnosti v letu 1943.
Naše operacije v francoski Severni Afri-
ki nam morajo dovoliti, da prenesemo te-
žo vojne na fašistično Italijo na način, ki
si ga njihovi grešni poglavarji niti niso
predstavljali, še manj pa si ga je pred-
stavljajal nesrečni italijanski narod, ki ga
je Mussolini dovedel do tega, da je iz-
koriščen in pokrit z nesrečo. Središča
vojne industrije severne Italije so bila že
podvržena tršim prijemom, nego so oni,
ki so jih izkusila nekatera naša mesta po-

Nadaljevanje na 2. strani

Nadaljevanje s 1. strani

zmi leta 1940. Toda ako bo sovražnik pravočasno izgnan s tuniškega ozemlja, kakor je naš namen, bo vsa južna Italija, bode vsa njena pomorska oporišča, vse njene vojne tovarne in vsi drugi vojaški cilji, naj leže kjerkoli, podvrženi dolgotrajnim letalskim napadom, znanstvenim in uničujočim. Stvar italijanskega naroda je, stvar njegovih štiridesetih milijonov (treba je popraviti te milijone: nas je šest in štirideset milijonov), da pove, ali hoče ali ne, da strahovito stvar zadane njegovo deželo.

Narod Italije bo vztrajal

Tudi italijanski narod zna biti trd in neizpros

Zdaj se ne sme več govoriti o notranji in zunanji fronti. Je samo ena fronta, ki ima razne odseke in po dobrem vojaškem pravilu mora imeti tudi odsek notranje fronte svojo porazvratitev v globino. Leta 1938, pred petimi leti sem dejal: Ne čakajte dvajsete ure. Razpršite se po naših lepih poljanah. Pa bi kdo dejal, da se meni dogaja včasih kakor onim pesnikom, ki jih bolj citirajo kakor čitajo, ki jih bolj poslušajo, kakor ubogajo. Treba je zmanjšati množice v mestih, predvsem odposlati ženske in otroke. Treba je organizirati končnovaljavo ali vsaj na pol končnovaljavo preoblikovanje. Vsi oni, ki si lahko uredijo življenje, daleč od mestnih in industrijskih središč, so dolžni da to store. Nato je treba organizirati večerne izhode, tako da bodo ponoči ostali v mestih samo borci, to je oni, ki imajo državljansko in moralno dolžnost, da tam ostanejo. Tako bo lažje zgraditi v dovolj meri zaklonišča, bolj utrjena od današnjih, za katere smo potrošili na sto in sto milijonov, a ki bi, če bi bila zadeta v polno, ne mogla vzdržati bomb največjih kalibrov.

To je recimo, šibki del obrambe proti letalom. Je pa tudi močni del, ki ne bo nikoli dovolj izpolnjen. Vesel sem, da vam lahko naznanim, da nam bo dala Nemčija mogočen prispevek v toploti, zaradi česar bo naše toplotno obremenjevanje prišlo do sovražnik letalom sprejem, ki ga zasluži.

Potomci starh Rimljanov

Toda namen tega Churchillovega govora je, napraviti vtis na italijanski narod. Pravilo je naslednje: Mi smo trdo in hrabro pleme, toda ti Italijani, tako občutljivi, bodo morda imeli sposobnost za potreben odpor? Jaz odgovarjam — Da! Dokler nimam nasprotne dokazne, odbijam na najodločnejši način misel, da je italijanski narod manj prekaljen, kakor angleški ali ruski. Če bi bilo to res, bi se morali dokončno odpovedati svojim nadam, da postanemo velik narod. Rim je bil zmagovit po Zami, toda velik je postal po Kanah. Ne rečem, da se v naših žilah pretaka vsa ona kri, ki je tekla po žilah starih Rimljanov, gotovo pa je, da smo mi narod, po katerega žilah se pretaka večji del krvi, ki je tekla po žilah starih Rimljanov. In bomo to dokazali. Toraj bomo vzdržali. To nam nalagajo dolžnost, čast in dostojanstvo.

Churchillova „demokracija“

Sedaj vam bom prečital odstavček, ki se, tlece mene: »En mož in samo en mož je privedel italijanski narod do te točke. V resnici bi moral biti danes nekoliko ponosen, da me priznajo kot nasprotnika britanskega imperija in da sem v tem boju privedel s seboj italijanski narod. On — nadaljuje Churchill — v svojem govoru — ni imel nikake potrebe da stopi v vojno, ker ga nihče ni hotel napasti. Tako tedaj! Ali jaz bi rad vedel, je-li britanski premier kdaj vprašal angleški narod, da bi zvedel, ali hoče vojno, ali je neče. In ali bi imel pogum vprašati danes angleški narod, da bi izvedel, ali hoče, da se vojna podaljša do neskončnosti? Kajti taka je demokracija: odreče v največjih trenutkih. Takrat se več ne vpraša suverenga naroda, takrat se več ne govori o volitvah in o glasovanju. Narod se uvrsti v čete in mora poslušati.

»Poskusili smo, kar se je dalo, da bi ga primorali, da vztraja v nevtralnosti in da uživa mir in blagostanje — izredna darila v razburkanem svetu. Ako bi bili ostali nevtralni, ne glede na nečastnost, bi bili danes v najgroznejši bedi, ker je jasno, da bi nam nobena od obeh strank ne prihitela na pomoč.

Bajka o „sunku z bodalom“

»Toda Mussolini ne bo mogel vzdržati skušnjave, da ne bi zahrbtno zabol porazene Francije in Anglije, o kateri je mislil, da zanjo ni več nade. Zdaj bo treba govoriti nekoliko o tem znamenitem „sunku z bodalom“. Vstop Italije v vojno je bil predviden za 5. junij. To je bil moj dan, ki sem ga sam določil in nemški glavni stan nas je prošil iz tehničnih razlogov, o katerih danes ni treba govoriti, naj odložim vstop v vojno do 10. junija.

Nihče ni mislil, da bo konec vojne v Franciji tako nagle. Najmanj od vseh pa menda ravno Churchill, ki je nekoliko mesecev prej obdvoval v Parizu mimoslovo francoske vojske. 14. julija, in je vzklikal tej vojski kot najmočnejši in najslabšeji na svetu. Toda polom je bil splošen. In z druge strani, ko smo mi napadli, so bile francoske planinske brigade nedotaknjene, skoro nedotaknjene letalstvo predvsem nedotaknjena mornarica. To je zelo važno v vojni, ki se mora razvijati v Sredozemlju, in zato dopušča mo en trenutek zaradi polemike, da smo mi zadali Franciji ta sunek. Ta o bil en sam sprčo sto sunkov z bodali, ki jih je Francija zadala v hrbet Italije v tolikih stoletih zgodovine, odkar so bili Gali; potolčen pri Talamoni do Mentane.

Srce iz kamna in srce iz mavca

Churchill nadaljuje: »Njegove (Mussolinijeve) blazne sanje o cesarski slavi, njegovo poželjenje po osvoboditvah in pleonu, in brezprimerna surovost njegovega trinitstva, so ga dovele do tega sramotnega in usodnega dejanja. Zaman sem ga opominjal. (Zbornica se smeje). Ni hotel razpravljati, brez odneva je ostal modri poziv ameriškega predsednika v tem kamnitem srcu. Zdaj pravi v kamnitem srcu, če bi bil pa poslušal poziv ameri-

Ta govor moramo vzeti zares. Če dlje časa nimam več utvar in morda jih nisem imel nikoli glede civilizacije angleškega naroda.

Ako sičete Angležu obleko, v kateri pišejo čaj ob petih popoldne, boste našli starega prarodnega britanskega barbara s kožo, poslikano z različnimi barvami, barbara, ki so ga ukrotile resnično silne legije Cezarjeve in Klavdijeve. Petdeset pokolenj ni bilo dovolj, da bi se v globini izpremenil notranji ustroj naroda. Med tem časom je bila ta prarodna uselina šele prevlečena s hinavskim firnečem v njihovih rokah, to je s svetim pismom stare in nove zaveze.

škega predsednika, bi bil dejal v svoji notranjosti: »Ta mož ima srce iz mavca! Njegova hijenska čud je prešla vsako mejo dostojnosti in zdravega smisla. Pravijo, da je ta gospod potomec vojvodske družine in da ima mnogo sinje krvi v svojih žilah. V mojih žilah pa se pretaka čista in zdrava kri kovača. In v tem trenutku se čutim neskončno bolj gospoda, kakor ta človek, iz katerega nast. smrdečih po alkoholu in tobaku, prihajajo take nečedne nizkosti.

Italijanski vojak se ne boji primere z najboljšimi vojniki na svetu

»Njegov imperij je šel po vodi. Zadnja beseda se ni bila izrečena. Jaz vem, da ni niti enega Italijana, ki bi ne hotel zopet preživeti spomladi leta 1938. Smrti bi stiska v kloščah nesrečno italijansko zemljo. Kaj lahko Italijani napravijo proti temu? Kratek sprehod z dovoljenjem Nemcev vzdolž obale, bežen poset Korziki, krvavo borbo proti junaškim domoljubom Jugoslavije, sijaj nemilostive sramote Grčije, ruševine v Genovi, Turinu in Milanu. Zdaj ne sme biti dovoljen nikomur in torej najmanj pa britanskemu premieru, da kolikoli podvomi o vrlinah in junaštvu italijanskih vojakov. Nemški tovariši so prvi, ki to potrjujejo. Poljubeni italijanski vojak na kopnem, na morju in v zraku pod dobrim vodstvom in dobro oborožen se s svojim pogumom, s svojo odpornostjo proti neviščostim, s svojo inteligenco, ne boji primere z najboljšimi vojniki sveta.

Veliki neznani narod

»En mož in režim, ki ga je on ustvaril sta povzročila nepregledne nesreče delavcem, nadarjenemu in nekoč srečnemu italijanskemu narodu. Italijanski narod ni bil nikoli srečen. Italijanski narod je velik neznani narod. Nihče ga ne pozna. O njem so navajali površne in lahkotne črte, toda njegovo globoko narodno bistvo, ki je preživelo največje žaloigre, je neznano temu občinstvu, ki prihaja z voščili in opazi v našem življenju samo najočitnejše poteze. To je narod, ki ni imel nikoli dovolj kruha. In vsakokrat, kadar smo poskušali napraviti si nekoliko prostora na svetu, smo vedno naleteli na zagrajena pota. Zagrajena pota ne samo fašistični Italiji, marveč tudi čisti in enostavni Italiji, bodisi tudi Italiji Rudinija, Giovannia Giolittija in Orlanda. Neboj obstoja Italije, Italije, ki goji sen veličine: hočejo da bi bil italijanski narod ljubezniv, zabaven in postrežljiv. To je sen, ki ga goji anglosaški duh.

Ne vodi se vojna brez sovraštva

Gospodje, ne vodi se vojna brez sovraštva do neprijatelja. Ne vodi se vojna, ne da sovražimo neprijatelja od jutra do večera ter vse ure dneva in noči, brez širjenja tega sovraštva in ne da bi to sovraštvo postalo notranje bistvo nas samih. Treba se je enkrat za vselej iznebiti vseh napačnih občutljivosti. Imamo proti sebi surove, barbare. Rim, ki je bil tudi usmiljen po zmagi, je bil neumiljen, kadar je šlo za obstoj rimskega naroda. Zato je treba reagirati z največjo odločnostjo proti vsem namenom, ki bi hoteli osliniti našega duha ter napraviti napačno podobo italijanskega naroda, češ da je slednji zmožen samo nežnih stvari. Če je kje kak narod, ki je bil zelo trd v stoletjih od zgodnjega srednjega veka (na žalost smo bili zelo trdi med seboj) je to italijanski narod. In šele po padcu slavne firentinske republike (toda tudi takrat je že bila neka »peta kolona« pod poveljstvom Malateste Baglionea) se začel razdobe nebojevitosti Italijanov, razen v Piemontu. Od takrat se je med arkadi, baleti in petjem razširila po svetu občajna rečenica, da se mora Italija baviti samo s čopici, diletii in godali.

Povedal vam bom stvar, ki vas bo iznenadila. Nekaj gorastnega, morda celo krivoverskega. Rečem vam, jaz bi rajši imel v Italiji manj kipov, manj slik v muzejih in več zastav, uplenjenih sovražnikov. Italijanski narod današnje je občudovanja vreden v vseh slojih, od aristokracije do malega človeka. Ne more se več zahtevati od italijanskega naroda. Ne morejo se zahtevati navdušene manifestacije v stalnem zaporedju. V resnici bi hotel poznati oni narod, ki lahko v tej vojni manifestira vzdržama. Navdušenje je hričen moment življenja posameznika, hričen moment pa je nujno zelo redek v življenju naroda. Ako bi poznal človeka, ki bi bil navdušen od jutra do večera ter v vsem svojem dejanju in nehanju, bi začel dvomiti nad njegovo pametjo.

Discipliniran narod

Italijanski narod dela, je discipliniran ter ni nikoli izvršil kake saboteže. Nikoli ni bilo niti najmanjšega znaka za demonstracije proti vojni. Samo neka ženska, ki je ne imenujem, ker ne zasluži tega, ker bi se ji morda dalo preveč časti (saj se je našel človek, ki je uničil svetišče Diane Efeške, da bi bil ovekovečen v zgodovini), samo neka ženska v Genovi pravim, je kričala, da hoče mir. Jaz mislim, da ta njena želja ni vsebovala ničesar nečloveškega. Kasneje je ugotovilo, da je imela na prstih obilico prstanov, zato se lahko misli, da je pripadala onemu sloju, ki so jih v časih Clompov v Firenci imenovali »tolste ljudje«.

Toda vse italijanske žene so čudovite. Lahko se reče, polne reda in meščanskih

Trajalo bo do zmage

in preko nje

Na koncu pravi ta gospod, da je »svet angleškega jezika do prihoda Mussolinija imel velike simpatije za italijanski narod.« To je ostudna laž. Kdo je prvi uvedel v zakonodajo plemenske razločke? Bila je to predemokratična zvezdnata republika, bile so to Zedinjene države, ki so ustrale razlikovanje med Evropci in Italijani, in kakor bi tega ne bilo dovolj še med Italijani in Italijani. Tako da so morali biti izključeni od priseljevanja celo Ligurci, tista rasa, ki je tisoč let pred Kristom dala kulturo vsemu evropskemu jugozapadu. Zato bi bil Kolumb odklonjen, obdržali bi ga v karanteni, ako bi se danes izkrcal v Ameriki.

Churchill zaključuje: »Kako dolgo bo trajalo vse to?« Odgovarjam na najslavesnejši in odločnejši način: Trajalo bo do zmage in preko nje.

Angleži v ogledalu

Angleški zgodovinar Carline piše: »Dejstvo je, da vse ono, kar delamo naša vlada in mi in o čemer govorimo, ni nič drugega kakor tankana laži, hinavstva in praznih formalnosti. Nobeno pleme od Adama dalje ni bilo oblečeno v tako umazane cunjice laži, kakor naše. Toda mi jih nosimo okoli s ponosom in s prevzetnostjo, kakor svečeniško obleko, ali kraljev plašč. Anglež ne sme nikoli govoriti resnice, to je splošno mnenje. Ze dve sto dvajset let živi Anglija od laži vsake vrste, od glave do nog je zavita v tradicionalno hinavščino, kakor v valove Oceana.«

In pesnik Byron je 16. aprila 1820, preden je umrl v Misolunghiju, pisal v Benetke svojemu prijatelju Morreyu: »Angleži so najsamotnejše pleme pod nebom. Hobhouse je odpotoval v Neapelj in tudi jaz bi bil odšel tja za en teden, če bi ne vedel, kako veliko število Angležev se mudi tam. Rajši jih vidim iz izvestne razdalje in samo kak izredni izbruh Vezuva bi me dovedel do tega, da bi lahko prenašal njihovo navzočnost. Zunaj pekla ne poznam drugega bivaljšča, kjer bi mogel ostati skupaj z njim. Upam, da nikomur ne bo prišlo na misel, da bi me nekada dale prisilili vrniti se v Anglijo. Prepričan sem, da moje kosti ne bi imele miru v angleški zemlji, da se moj pepel ne bi mogel zmešati s prstjo ene dežele. Tudi če bi postopali tako nizkoto, da bi prenesli moje truplo v ono zemljo, bi njen črv ne imeli mojega trupla, če bi se temu lahko izognil.«

Hijene v človeški podobi

Tako sodijo Angleži sami o sebi, kadar so izven svoje države. In res zadostuje samo odpreti in prelistati zvezke britanske zgodovine v zadnjih treh stoletjih, da se najde najpopolnejša zbirka hijen v človeški podobi. Če je kje dežela, ki zasluži slične pridevke, če je kje dežela, ki je izpustila z verige hijene po vseh kotih zemlje, da pijejo kri celih pokolenj, da se okoriščajo z vsemi bogastvi, da nakrađejo vse zlato, je ta dežela Anglija. Ali so Italijani morda pozabili nizkoto admirala Horacija Nelsona, ki je dal obesiti na jaboru glavnega jadra svoje »Minerve« napolitanskega admirala Caracciola, potem ko ga je poprej še izdal? Ali so morda pozabili, da sta bila brata Bandiera ustreljena, ker je angleška vlada, ki je cenzurirala Mazzinijeva pisma, sporočila burbonski vladi, da so se ti vrli domoljubi izkrcali na ozemlju Kalabrije? Ali so pozabili, da je Anglija leta 1859. (v zvezi s svojo pomočjo v dobi italijanskega risorgimenta) grozila z bombardiranjem Genovi, ako bi Piemont obnem s Francijo napovedal Avstriji vojno?

Ugoden izid tankovskih spopadov v Tunisu

Čete Osi so odbile sovražnika in pridobile na terenu — 19 sovražnih letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 2. decembra naslednje 921. vojno poročilo: V Cirenajki bud topniški ogenj na zbirališča sovražnih sil. Ponovni spopadi motoriziranih oklopnih oddelkov v področju Tunisa so se završili z zelo ugodnim izidom za osne sile, ki so odbile sovražnika ter pridobile na ozemlju. Zajele so tudi nekoliko desetletij ajtnikov. Letališča, cestna križišča ter zbirališča motornih sredstev so bila cilji napada naših

napadnih doživeli spet visoke krvave izgube in izgubili tudi 25 oklopnih vozil. Letalske sile so obstrlevala sovražno pehoto na oklopne sile, kakor tudi topniške postojanke in ceste za dovoz. 22 oklopnih voz je bilo zadetih z bombami. V tekcu dneva se je nadaljeval 10 sovražnih letal zrušilo pod strel italijanskih in nemških lovcev, dočim so bili stiri nemški letalci pod Gelo in Comiso. Tri naša letala se niso vrnila s poleta.

Zmagovit sunek na Kavkazu

Ob Tereku sovražne čete vržene nazaj — Uspešna borba italijanskih bojnih letal ob Donu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. dec. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo: Pri sunku nemških čet severno od Tereka je bil sovražnik vržen nazaj; privedenih je bilo več sto ujetnikov. Med Volgo in Donom so zaradi hudih izgub Sovjeti večeraj izvajali samo šibkeje napade.

Napadi v velikem loku Donu so bili v protinapadih zavrnjeni.

Proti močnejšim sovražnikovim skupnam ob srednjem toku Donu so uspešno posegli v borbo močni oddelki nemških in italijanskih bojnih letal.

V srednjem odseku fronte in na področju Timskega jezera so nadalje v tekcu ogorčene borbe. Sovjeti so pri več brezuspešnih

vsežadnje neškodljivi. Verujejo vse in pozabljajo vse.

„Dokumenti bedastoče“

Imam brošuro z naslovom »Dokumenti človeške bedastoče« in v njej so zbrani vsi glasovi, ki prihajajo do vas in do mene. Ali se ne spominjate n. pr. pred četvrtjo »tedna junakov?« Ves teden bi italijanski narod ne smel jesti kruha in bi moral doprinesati to žrtev v slavo junaštva naših vojakov. V izvestnem trenutku pa se je pojavil glas, da je treba sprejeti, nekateri so dejali dvesto, drugi šeststo, en milijon ali dva milijona Nemcev, evaku-

iranih iz bombardiranih mest (skoraj bi se reklo, da je to narobe svet).

Nazadnje sem oni večer, ko sem odredil izkrcanje na Korziki, podvel občajni upravni ukrep, ter sem zaprl telefone. Takoj se je raznesel glas: Tisti gospod, ki mu je v tem trenutku čast govoriti pred vami, je umrl pod nožem nespretnega operaterja, ki bi kasneje gotovo dejal, da je operacija odlično uspela, če tud, bi bil bolnik drugačnega mnenja.

Za vse daje jasen odgovor italijanski narod, od katerega ne smemo zahtevati onega, kar že sam daje iz proste volje, to je svojo disciplino, svoje razumevanje in svojega duha požrtvovalnosti.

Italijanski narod si je popolnoma svest te vojne. To ni samo potrebna vojna, marveč je vojna, ki jo proglasim za posvečeno in kateri se nismo mogli na noben način ogniti. Naš položaj nam nalaga vedno tole izbiro: ali gremo z enimi, kadar se noče rešiti vprašanje naših celinskih meja, ali z drugimi, kadar se hoče rešiti vprašanje naših pomorskih meja. Velik narod kakor je italijanski, ne more oklevati in mi smo ponosni, da sodelujemo v tej orjaški borbi, ki je določena, da izpremeni svet v zemljepisnem, političnem in duhovnem pogledu.

Napovedi za bodočnost ne ljubim. V ostalem je govorjenje o mirovnih namenih brez pomena. Pustimo to besedičanje našim neprijateljem. Lahko samo omenimo, da oni varčujejo s točkami: od štirinajstih točk imamo samo še štiri. To je že nekaj. Toda zadnje izkustvo nas mora poučiti.

Mislil, da jih je malo med nami, ki niso šli gledat Wilsona, ki je prisel v Evropo. Zdelo se je, da prihaja Mesija. Imenovali so ga celo za rimskega meščana. Potem je ta mož odšel v Ameriko. Ni hotel več sodelovati v onem Društvu narodov, ki ga je sam ustanovil. Ni hotel več mesevati v onih svetovih, ki jih je sam zgradil, in to je bila morda najbolj inteligentna poteza njegovega življenja. Končno se je nekega dne izvedelo, da je bil sprejet v okrevalo kliniko za živčne bolezni. To je puritanski izraz, da ne rečemo, kakor navadno pravimo preprosti ljudje, v norišnico.

Tudi cilj v tem razširjevanju vojne, cilji teritorialnega in političnega značaja, so izgubili nekoliko na svoji važnosti. Sedaj gre za večne vrednote. Gre za biti ali nebiti. Danes je v resnici v tekcu silovita borba med dvema svetovoma. Nikoli ni zgodovina človeštva videla sličnega pri-

govora na drzne laži in grožnje sovražnika, dviga svojo ponosno in hvalceno, misel junakom, padlim na vseh frontah za obrambo in veličino Demovine. Pozdravlja hrabre vojsake Italije, slavna mesta in neugnano prebivalstvo, ki je bilo cilj morilškega in uničevalnega nasilja sovražnika. Zepet potrjuje odločno voljo italijanskega naroda po odporu in borbi v neporušljivi veri v zmago. (Izredno živahne in dolge ovacije!)

Nacionalni svetnik Paulucci je takole objavljal dnevno povelje:

»Tovariši! Dnevno povelje, ki so ga z menoj tovariši predložili in ki vam ga je predsednik prečital, gotovo ustreza v svoji kratkosti glasnemu čustvu vseh in gotovo ne bi potrebovalo pojasnjevanja po čudovitem govoru, ki smo ga poslušali s ganjenostjo in ponosom in v katerem se kažejo v svoji kruti stvarnosti dejstva, katerih smo bili priča in katerih smo se udeležili. Vendar je potrebno, da se v tej zbornici iz ust najskromnejšega med vami in s kratkimi besedami znova potrdi naša neukrotljiva volja po borbi do zmage. Italijanski narod je dobro premeril prepad, v katerega bi padel, če bi opustil v svoji odporni sili. Naše življenje in življenje naših sinov bi postalo beda, ki je ni mogoče označiti. Narod ve, da bo borba dolga, huda in težka, da bo zahtevala žrtve, trpljenje in bolčino, ve pa tudi za kaj gre: Ne za srečo ljudi, temveč za življenje celih generacij.

Predolgo smo bili varani in zasmehovani od tistih, ki se nam z ene strani prilizujejo, z druge pa nam grozijo, kačo nam pot nečasti in podlosti. Fašizem se je rodil iz krivice, ko so žrtve doživljale razočaranje in doživljale bridkost dvignile naša srca. Ne, mi se ne bomo nikoli uklonili! (Izredno živahno dolgo odobravanje!)

Sovražnik lahko uniči naša mesta, bogata zgodovinsko in umetniško, lahko uboga neoboroženo prebivalstvo in lahko doseže po tolikih porazih kakšen krajinski uspeh, toda našel nas bo vse zedinjene kakor enega moža, pripravljene prediti do zadnje kaplje našo kri. (Dolgo odobravanje!)

Brez dvoma je, da bo z zmago nagrajen, kdor si jo bo zaslužil. Brez dvoma je, da si bomo znali zmago zaslužiti. Mi bomo ostali trdni, strnjeni, četverokotni in se bomo žilavo borili. Naš dan bo prišel. Vzvišena podoba Italije, podoba etične borbe vstajanja. Plave in Vittoria Veneta, Italije sankcij, Italije mučnikov in junakov, ki živijo v naših srcih. Njeni veliki materinski glas nas navdušuje in mi ga slišimo v globini, ko kliče in zbira vse neskončne energije našega ljudstva. Naj sovražnik to ve in naj si ne dala utvar. Mi smo na nogah, vsi smo na nogah za veličino in slavo demovine. (Izredno živahno in dolgo odobravanje!)

Predsednik naznanil, da je dnevno povelje sprejeto z vzklikom in odredi pozdrav Duceju. Zbornica intonira zopet himno Giovinezo. Duce zapusti dvorano med vedno bolj gorečimi ovacijami in neprestanimi vzkliki: Duce! Duce!

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Zborovanje se je zaključilo ob 12.30.

Prof. Ferdo Seidl

Usoda je hotela, da smo v enem dnevu izgubili dva svoja znamenita prirodoslovca: 90letnega prof. Alfonza Pavlina in 87-letnega prof. Ferdina Seidla. Kakor sta istočasno umrli, bosta v isti uri legla v objem domače zemlje, kateri sta posvetila neskončno ljubezen plemenite srca in kristalno čisto bistrino svojega uma in znanja. Kakor smo o prof. Alfonzu Pavlinu večkrat porabili priliko da smo izpregovorili o njegovem pomembnem znanstvenem delu, tako smo tudi novomeškega učenjaka Ferdina Seidla večkrat predstavili širši slovenski javnosti. Zato naj ob njegovi smrti zgoštvimo v nekrologu glavne podatke o njegovem življenju in delu.

Bil je iz stare češke rodovine Seidlov, ki se je okoli 1800 izselila iz češkega Črnega lesa in odšla proti jugu iskat srečnejše bodočnosti. Eden izmed sinov te rodbine, Mortin po imenu, se je na tej poti za srečo naselil v Novem mestu, kjer je pričel steklarsko obrt, ki jo je po njegovi smrti nadaljeval njegov sin Ferdinand. Temu se je 10. marca 1856 rodil Ferdo. Telesce novorojenčka je bilo izredno slabotno in v bo-

ga je Akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu sprejela med dopisujoče člane. Ob svoji ustanovitvi mu je naklonila čast dopisnega članstva tudi Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani. Razen tega je pokojni prejel visoki red sv. Save ter je bil častni član novomeške občine, častni član Geografskih društev beograjske in ljubljanske univerze, ljubljanskega Muzejskega društva in Prirodopisnega društva. Hrvatskega prirodopisnega društva v Zagrebu, dopisujoči član Zavoda za meteorologijo in geodinamiko na Dunaju in mnogoletni referent dunajske Akademije znanosti in umetnosti. Eno največjih priznanj za znanstveno delo mu je izrazil pokojni vseuč. prof. dr. Pavel Grošelj z nazivom »spolihistor«. Saj se je vse Seidlovo delo kretalo le v pravcu, da pobudi višje inteligenčne kroge za moderno prirodnoznanstveno in je tako stalno in vneto objavljal študije o domačih tleh in razmerah kar z petih panog: geologije, seizmologije, meteorologije, botanike in sociologije. V lastnem življenjepisu je ob zaključku sam najlepše začrtal vsa vodila, ki so ga vse življenje vodila pri njegovem delu in delovanju, ki bi morala prežeti vse naše ljudstvo. Po njegovih besedah mora pravi cilj človeške izobrazbe dosežati trojni človeški ideal: resnico, ki je plod spoznanja, blagoto, ki je izraz socialno usmerjene volje, in lepoto, ki je tretje močno gibalno naše duševnosti navzgor.

V zasebnem življenju je pokojni užival izredno priljubljenost med vsemi sloji prebivalstva. Še vedno je našel kljub neutrudnemu znanstvenemu delu dovolj časa za javno delo in za družabno življenje. V Novem mestu je bil najmarkantnejša osebnost. Kljub visoki starosti je bil še zadnje leto izredno čil ter je še vedno imel goste črne lase in rdeča gladka, nenagubana lica. Še čilejši pa si je ohranil duha, saj je spisal eno izmed svojih največjih del (»Dinarskogorski fene«) pri 80 letih! Dolga leta je bil zvest naročnik vseh naših listov, katerim je marsikaj prispeval. Posebno zadnje čase je kaj rad prihajal v novomeško podružnico na razgovor.

Zapustil je vdovo gospo Pavlino, ki mu je bila vse življenje zvesta tovarišica in mu je pridno pomagala pri njegovih delih in raziskovanjih. Težko prizadeti in užaloščen gospod naše iskreno sožalje, pokojnika pa bomo Slovenci ohranili v nepozabnem spominu!

Spominu dr. Otokarja Beneša

Ko je g. dr. Otokar Beneš, takratni generalni konzul bivše češkoslovaške republike, dne 3. marca 1926 po večletnem službovanju v našem mestu zapustil Ljubljano, je bil ob slovesu deležen izrazov velike priljubljenosti. Na kolodvoru se je od njega

jazni, da otrokovo življenje ne ugasne, preden je rešena nedolžna dušica, so ga nesli še isti dan in krstu. Otroci se ne le ostan pri življenju, ampak je doživel celo 87 let. Po prvotni odločitvi bi moral prvorojenec postati očetov naslednik in trgovin, vendar so stariši že zgodaj spoznali, da mu bolj pristojna duševna poklica. In tako je Ferdo obiskoval v Novem mestu osnovno šolo in gimnazijo, ki jo je dočrtil z odliko, nakar se je vpisal na prirodopisni oddelek graške filozofske fakultete, na kateri je bil l. 1880 diplomiran. Z leta 1882 je nastopil svoje prvo službeno mesto, in to zaradi pomankanja suplentur na meščanski šoli v Krškem. Za časa svojega službovanja na tej šoli si je izbral tudi med svojimi tovarišicami učiteljicami svojo življenjsko družico. Po smrti našega velikega pisatelja in prirodopisca Frana Erjavca je bil postavljen na njegovo mesto v Goriziji ter je tam ostal do svoje upokojitve leta 1915, nakar se je preselil v rodno Novo mesto, kjer je v znanstvenem delu užival pokoj.

Po visokoškolskih študijah je mladi profesor bal doživljati klasično dobo modernega prirodoznanstva (Darwin—Häckel—Lamarck) in tedaj mu je — po njegovih lastnih besedah — stopila pred oči slovenska revščina v prirodoznanstveni literaturi. Spoznal je, da se mi ne moremo več zadovoljiti s preprostim popisovanjem prirodopisa in rastlinstva ter si je tako zastavil nalogo, da stopi pred našo inteligentno javnost z modernimi naziranjmi o prirodi. In tako si je izbral najprej Kamniške Alpe, ki jih je strokovno obdelal v svoji knjigi »Kamniške ali Savinjske Alpe, njih zgradba in njih lica«. Knjiga je izšla l. 1907 in 1908 v dveh delih v založbi Slovenske Matice. Leta 1918 je izdal knjigo »Rastlinstvo naših Alp«, nato pa še v naslednjih letih vrsto del in naprav, med katerimi je zbudila posebno pozornost njegova knjiga o dinarskogorskem fenu, ki je izšla l. 1935 in ki je odkrila doslej v teh pokrajinah neznan, fizikalno na poseben način usposobljeni veter, ki pa ima izrazit vpliv na vreme. Razen tega je spisal v tem času tudi več razprav iz sociologije in je posebno njegova knjizica »Moderna obdobja« podbudila poleg živahnega odobravanja tudi mnogo kritik.

Za svoje veliko znanstveno delo je bil počaščen s številnimi odlikovanji. Že l. 1903

poslovilo ne samo mnogo predstavnikov, marveč tudi mnogo ostalega občinstva. Dr. Beneš se je bil v Ljubljani popolnoma udomačil, saj si je tu tudi izbral življenjsko družico, gospo Miro iz ugledne Kneževske družine. Bil je plemenit človek, ki je marsikomu storil kaj dobrega, še zlasti rad je polpiral dijaštvo. Iz Ljubljane je v svojih najlepših letih odpotoval v Prago, kjer je nastopil službo v takratnem zunanjem ministrstvu. Nato je služboval nekaj časa v Indiji, pa se je spet vrnil v Prago, kjer je zdaj umrl za posledicami težke operacije. Ob sporočilu o njegovi smrti se klanjamo njegovemu spominu in izrekamo gospe vdovi odkritosrčno sožalje.

slovstva iz peresa profesorja univerze v Marburgu dr. Friedricha Schürra, Uvaja ga slika Francesca de Sanctisa na posebni prilogi. Pregled, spisan z znanstveno erudicijo in sintetiziran v svojih končnih nasledkih, je razdeljen v petnajst poglavij. V uvodu označuje Schürr duhovne spremembe nove Italije. Mišljena je Italija, ki je nastala po risorimentu in popluti za njim svojih duhovnih obraz. V opredilu je vprašanje romantizma v italijanski kulturi. Če je mogla Gina Martagiani objaviti l. 1908. knjigo z naslovom »Il romanticismo italiano non esiste«, so videli drugi v italijanskih kulturnih, posebej še slovstvenih struhalih, posebej v slovstvenih struhalih, vse pošto romantičnih silnic, ki so vpdale celo na gibanje za zedinjenje in neodvisnost. Poseben izraz romantike vidi kritik G. A. Borgese v De Sanctisovi ustanovitvi nove estetske kritike, sentimentalnost milanske boheme (Scapigliatura) in moralizem Manzonijscev sta prav tako izraz romantike, kakor so njeni nadaljnji izrazi v samem versizmu. Iz večje časovne perspektive, sodi pisec, prihajamo do spoznanja, da je pravi doprinos romantike za Italijo odklonitev sleherne vrste retorike ki je bila dedna italijanske slabosti. V tem pogledu ni mogoče dovolj poudariti njenega pomena. Luigi Russo vidi njen nacionalni pomen v tem, da se je borila zoper staro, učeno, arhaidno književnost ki je živorela brez idealov, ter da je utemeljila novo, pozitivno, etično in ljudsko pojmovanje življenja in umetnosti. Italija, ki bi bila »družana od velikega evropskega romantičnega gibanja, bi bila nevropsko zastarana, brez pomena in brez kakršne koli funkcije v svetovni literaturi. V priključitvi na pl. dno romantiko pa je imel posebno veliko vlogo s svojega asketskega kritika De Sanctis.

V nadaljnjem označuje Schürr značaj in pomen regionalizma in narečnega slovstva v Italiji ter poudarja zanimivo duhovno razčlenjenost v 19. stoletju. Medtem ko povzicajo v severni in srednji Italiji pozitivizem, racionalizem in materializem, osta a južna Italija, zlasti Napoli, pribežališče hegelijanske filozofije, nadaljevala tradicijo De Sanctisa in Berti. Spavente in utemeljuje obnovo italijanskega idealizma (Croce, Gentile). Nadaljevanje romantike vidi Schürr v romantičnem individualizmu, ki se stopnjuje v egotizem Oranija in D'Annunzia in izživlja v raznih drugih slovstvenodekadentnih pojavih. Posebej se zaustavlja pisec pri reakciji zoper filozofsko in znanstveni pozitivizem; pri tem označuje duhovno pretakanje nitzschejevanstva in nacionalno-idealističnih struj okrog futurizma in drugih slovstvenih tokov, tj. da nastopa Faizma, ki — zlasti po izpodbudah B. Mussolinija — pomeni tudi za slovesno nastanek novega socialnega in duhovnega »ozračja«, v katerem dozorevajo idejne kake »novega latinskega imperializma«. Faizem je zanesel v literaturo aktivistična načela in skušal spraviti v sklad tradicijo in novoromantični dinamizem. Njegov posebno očitni vpliv v slovstvu vidi Schürr v »oznanenju novega optimističnega življenjskega in svetovnega čustvanja cele nacije v naspotju s pesimizmom predhodnega obdobja in še prvih povojnih let. Iz novega duševnega nastropa, iz čustva življenjske povzcanosti in posvetnega uveljavljanja pa mora nujno nastati tudi novo slovstvo.

V Schürrvem razglabljanju duhovnih osnov italijanske romantike čitamo tudi značilno, a sporno opazko, da pomeni romantika tretji vdor germanskega duha v romanski svet (prvi je bil po selitvi naro-

Italijanski oklopni oddelki na vzhodnem bojišču

Kronika

* In memoriam. Z zlato kolajno za hrabrost sta bila po smrti odlikovana dva znamenita italijanska letalca. Prvi je letalski stotnik Vittorio Suster, ki je že pred sedanjim vojnem premeril več kakor 2 milijona km na poletih čez Atlantski ocean. Afriko in čez Alpe. Drugi pa je pokojni letalski kapetan Loris Pivetti, ki je prav tako opravil nešteto poletov med Italijo in Etiopijo.

* Smrt viteza železnega križa. V trdih obrambnih bojih na vzhodni fronti je padel na čelu svojega grenadirskega bataljona 40letni major Janez Moshammer, doma iz Judenburga na štajerskem. Bil je odlikovan z viteškim križcem reda železnega križa.

* Muzej umetnosti Rivotella v Triestu, ki je bil od pričetka vojne dalje zavoljo varstva pred letalskimi napadi zaprt kakor vse druge italijanske umetnostne galerije, je zdaj spet dostopen javnosti. Zaradi svojih zakladov je deležen svetovnega slovesa. Saj še celo v Italiji ni dosti muzejev, ki bi se mogli po dragotinah in vrednosti kosati z Rivotello.

* Velika škoda po burji. Kakor poročajo s Fiume, je silovita burja povzročila mnogo škode v mestu in pristrani okolici. Na Grobniškem polju je razkrila številne hiše. Zgodovinski frankopanski grad na Trsatu je tako poškodovan, da ga bodo kmalu popravili. Samo na Grobniškem polju so ocenili škodo na milijon lir. Prav znatna pa je škoda tudi v Fiumu, kjer so poškodovane aleje in hiše. Človeških žrtev k sreči ni bilo.

* Tečaj strokovnih predmetov — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2 — prične dne 9. decembra. Znanje knjigovodstva, stenografije in strojeplajanja zajame vsakomur zaposlitev. Tečaj so uradno dovoljeni. Novi, brezplačni prospekti na razpolago. Dijakom odobravamo znaten popust pri šolnini. Vpisovanje in informacije dnevno do 19. ure.

IZ LJUBLJANE

* Novi grobovi. V visoki starosti 90 let je umrla v Prevacini g. Avgusta Orel, vdova nadučitelja in skladatelja. Blaga mati je vzgojila dva sina, odvetnika dr. Vladimira in bančnega uradnika Stanka. K večnemu počitku so jo položili 25. oktobra. — V Ljubljani je umrla g. Marija Dolencova, vdova po višjem sedmem svetniku. Zapustila je tri hčerke. Pokopali so jo včeraj popoldne pri Sv. Križu. — Za vedno je zapustil svoje višji knjigovodja v pokolu g. Albin Ravnikar. Na zadnji poti ga bodo spremenili v četrtek ob 16. iz kapele sv. Andreja na pokopališču k Sv. Križu. — Naj v miru počivajo! Svojem izrekanju naše iskreno sožalje!

* Proforsko društvo poziva vse svoje člane, da se udeležijo pogrebu najstarejšega člana, zaslužnega in slovečega udeleženca akademika prof. Alfonza Pavlina. Pogreb bo danes ob 15. na Žalah. Zbor pred molitnico.

* Za višjelega dostojanstvenika mestno županstvo nujno potrebuje dve oprem-

ljeni sobi s souporabo kuhinje, v središču mesta. Stranke, ki bi mogle s takim stanovanjem ustreči, naj se zglase v glavnem mestnem vložišču, v sobi na levi strani večje magistratne hiše za vodnjakom.

* Sonce tudi v decembru. Kakor je njegov prednik november končal, tako se je december uvedel s suhim mrazom. V torek jutraj smo imeli 5.2 pod ničlo in čez dan se je ozračje ogrelo komaj do 1.3 nad ničlo. Slana se je držala do popoldne, ko je posijalo sonce, ki je raztalilo tudi ledovce po mlakužah, jarkih in obrobjih potokov. Včeraj jutraj je bilo nekaj manj mraza, zabeležili smo —3C. Sonce je že kmalu posijalo in čez nas že ni kaj prida ogrelo, nas je vsaj prijazno podvajalo.

Nagradno tekmovanje za povečanje kmetijske proizvodnje

Z določbami odloka predsednika vlade je odredeno med kmetovalci Ljubljanske pokrajine tekmovanje v državnem natečaju za povečanje kmetijske proizvodnje. Preseljevanje v vrstitev v tekmovanje, kolokovane s 6 lirami, se morajo do 31. januarja 1943-XXI predložiti Pokrajinskemu kmetijski inšpektoratu v Ljubljani — Pucinijske ul. št. 9.

Glavni predmet natečaja so sledeče rastline: žita, krompir, stročnice za zrnje, sladkorna pesa, krmne rastline pa tudi živinoreja s posebnimi ozirom na proizvodnjo mleka. Tekmovalci se udeležijo tekmovanja s celotnim gospodarstvom in njega organizacijo, ki se z njim prijavijo. Najmanjša površina posestva je določena na 3 ha.

Denarne nagrade za pokrajinsko tekmovanje so razdeljene takole: Skupina velika posestva, katerih skupna površina njiv z včetimi večletnimi umetnimi travniki znaša nad 80 ha: 5 nagrad v skupnem znesku 15.000 lir.

Središče Ljubljane je poživljeno z Miklavževim sejmom na Kongresnem trgu. Tradicija je ohranjena, čeprav je število štotorov in stojnic nekoliko manjše kakor lani. Trgovanje se je pričelo včeraj.

* Zaradi zapornice drž. železnice na Zaloški cesti, ki so večkrat dalj časa zaprte, se tramvajski službeni vozovi, ki odhajajo iz Ajdovščine ob 19.27 v Moste, vračajo v remizo šele po 20. uri, spremljajoče osebe pa še kasneje na svoje domove. Da bi se omogočilo obratovanje, odgovarjajoče odredbam, je uprava električne cestne železnice odredila, da bodo ti vozovi od 2. t. m. dalje vozili samo do vojaške bolnišnice, t. j. do zadnje postaje tostran proge na Zaloški cesti.

* Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani obvešča vse učence, ki zaradi višje sile niso mogli opraviti izpitov za preteklo šolsko leto, da se bodo ti izpiti vršili v tem mesecu. Učenci, ki žele delati izpite, naj se čim prej javijo pri ravnatelju.

* Dramatsko-igralski tečaj. Že sedaj, še bolj pa v bodočnosti boste imeli koristi, če se pripravite v igralsko-dramatsko šolo, ki se začne 10. decembra. Dnevno praktičen in teoretičen pouk. Vodijo priznani strokovnjaki. Prijavljanje dnevno od 8. do 12. in od 14. do 16., Mestni trg 17-1.

* Italijansko, nemško, angleščino in francoščino poučujemo po najmodernejši metodi. Začetni, nadaljevalni in dopolnilni tečaji; dopoldne, popoldne, večer. Novi tečaji prične 7. decembra. Prijavljanje dnevno od 18. do 12. in od 14. do 16., Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

* Jezikovni tečaji — Italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2 — prične dne 7. decembra. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem ali konverzacijskem oddelku. Najuspešnejša učna metoda. Tečaji so uradno dovoljeni. Vpisovanje in informacije dnevno do 19. ure.

* Stariši, izkoristite priliko in vpišite svoje sinove in hčerke v korepetitorij. Dnevno poučujemo vse predmete srednjih, strokovnih, ljudskih in trgovskih šol (razlaga, popravljanje nalog, izpraševanje). Važno za one, ki žele privatno napraviti razredni izpit in one, ki ne obiskujejo redno šole. Vodimo stalno kontrolo na šolah. Vpisovanje dnevno od 8. do 12. in od 14. do 16. ure. Korepetitorij, Mestni trg 17-1.

SPORT

Dva pokala za zmagovalce

Bogata bo obdaritev na table-teniškem turnirju Hermesa za moško in damsko prvenstvo Ljubljane 1942

Kakor smo pred kratkim že opozorili, bo Hermesova sportna sekcija prihodnjo nedeljo spet sklicala vse table-teniške igralce iz Ljubljane na nov turnir, na katerem bo odločeno, kateri so v našem mestu najboljši predstavniki obojega spola v tej panogi. Prireditelj bo imela gotovo še večjo privlačnost, ker so organizatorji prejeli od župana mesta Ljubljane dva krasna pokala, ki sta določena v trajno last zmagovalca in zmagovalke v obeh glavnih konkurencah posameznikov.

Prireditelji so že dozdaj prejeli veliko število orjav za ta turnir, gotovo pa se bodo do konca tedna zglasili še vsi znani in neznani table-teniški mojstri za nastop na tem zanimivem tekmovanju. Interesen-

te je treba še enkrat opozoriti, da se turnirja lahko udeležijo tudi vse neverifirani igralci in igralki in da sprejema prijave vodstvo turnirja v soboto vse popoldne in v nedeljo do 8. jutraj (za dame do 10. jutraj) v Mikličev dvorani, kjer bo tudi turnir sam. Razen prej omenjenih pokalov so za vse igralce, ki bodo prišli na boljša mesta, pripravljeni tudi lepa praktična darila.

Sportno občinstvo, ki je že zadnjič pokazalo veliko zanimanje za takšno borbo za zelenimi mizami, je vabljeno tudi to pot, da v čim večjem številu obišče tekmovanje. Iz propagandnih razlogov bo vodstvo pobiralo vstopnino samo po 1 liru za ves dan obiska.

rtvah je prof. Schürr dokaj strah. Marsikje se naslanja na Flore, citira pa tudi druge italijanske sodobne kritike. Nekateri znani imenu, na primer Adi Negri, je odmeril kar presenetljivo skromen prostor (mimo bolj uvažuje Matilde Serao in Grazia Deledda). Obsežno obravnavo D'Annunzia izkazuje pozornost pojavi Marinettija, o Pavlinu pa sodi, da je še vedno poln notranjih protislovij in da bo od tega ostalo v bodočnosti samo nekaj strani. Zanimiv je Schürror opis Pirandella in njegovega psihološkega relativizma. — Z delom prof. dr. Schürra je dobil znameniti »Handbuch der Literaturwissenschaft« znanstveno tehtno izpopolnitev.

ZAPISKI

Razstava krajin Fr. Pavlovca

Na praznik dne 8. t. m. se bo začela v Galeriji Obersnel razstava slik našega priznanega slikarja Frana Pavlovca. Umetnik, ki je z vsako dosedanjim razstavo vzbudil pozornost in navdušenje vseh poznavalcev umetnosti, bo razstavil več kakor 30 slik v oiju, same krajne. Podoba so nastale letošnje leto in sicer v severni okolici našega mesta, okrog Stožice. Zbirka predstavlja nov, zaradi kvalitete Pavlovčevega krajinarstva posebno pomemben donesek k umetniški upodobitvi domačih krajinjskih značilnosti, obenem pa je nov izraz Pavlovčeve umetniške zrelosti.

Na zanimivo razstavo opozarjamo že sedaj naše občinstvo.

Zbirka mladinske lirike

V založbi Ljudske knjigarnice je zšla 56 strani ob egajoca zbirka mladinskih pesmi Radislava Rudana »Mlada Vesna«.

Snovno prav kakor oblikovno se Rudanove pesmice gibljejo v danes že tradicionalnem okviru tiste naše mladinske lirike, ki ji je dal nedosegljivi vzor Oton Župančič s »Pisanicami«. Pesmi, kakor jih imamo v »Mladi Vesni«, ne kažejo kake nove, osebnostne note, vendar so po dikciji in drugih formalnih odlikah prav lepe, slikovite in primerne za recitacijo.

Ksenija Prunkova je opremila knjižico z ljubljimi ilustracijami, ki srečno združujejo lirčno mehki ton pesmi s čisto dekorativnimi poudarki in dajejo vlogo zbirki lepo estetsko zaključeno.

»Naš rod« prinaša v pravkar izšli 3. številki pripovedno prozo St. K. »Zgodba z zrakoplovom«, I. Skokanove prireditve M. Lédéjeve japonske zgodbe »Kotisi Mikimoto in njegov bisere, pesem Gustava Strnške »Jesen« (z ilustracijami Gregorja Strnške), L. N. Tolstaja »Indijske« članke o snijem sportu, drobne zanimivosti in A. Črjevo poročilo »Na obisku pri malih lutkarijih«. Ilustracije je izvršil T. Kos.

V Rimu je bil te dni odprt muzej, v katerem je smotno zbrano gradivo, ki se tiče najstarejše zgodovine Italije in njene najprvnejše civilizacije. Novi zavod se imenuje »Museo delle origini e delle tradizioni« in je zaupan vodstvu prof. Rellinija. V njem zbrani material bo s pridom rabil vsem tistim, ki bodo hoteli proučevati zlasti resne in čitne probleme v zvezi s pregodovino italiske zemlje in njenega prebivalstva.

Ali ste že odposlali naročilnico za DK?

Ljudje in živali v borbi z mrazom

Polhi so najvztrajnejši zaspanci — Samo vsakih 27 minut zajamejo zrak

Neprijetno postaja zunaj. Pred prvimi zimskimi dnevoma so ljudje zbežali v svoja stanovanja, kjer so v kovčeh in omara poiskali topla zimska oblačila. Tako se varujejo pred neprijetnim vremenom m, živali pa se znajo prav tako, če ne bo bolje varovati proti mrazu. Mnoge izmed njih store prav obratno kakor ljudje. Medtem ko mi s kurjenjem zunanjo temperaturo prilagodimo notranji, znižajo n. pr. kuščar enostavno svojo telesno toploto n. pr. izenačijo z zunanjo temperaturo. Če smo prisiljeni, da v mrzlih dneh stojimo dalj časa na prostem, tedaj začnemo z nogami; cepetati ali pa s hitro hojo skušamo pospešiti krvni obtok. S tem gib posameznim okončinam dovajamo več krvi in hranilnih snovi, ki se hitreje kemično presnavljajo in spremene v toplotno energijo. Hranilne snovi moramo seveda nadoknaditi in na to nas pravočasno spominjajo lakota; s tem je krogotok zaključen. Na podoben način se varujejo proti zunanji temperaturi tudi čebele v panju. Ob hladnem letnem času je v čebelnjaku mnogo toplejše kakor zunaj. Čebele ne sede trdo in nepremično v kepah, ampak se živahno premikajo in s tem proizvajajo telesno toploto. Posledica tega je, da se morajo tudi hraniti. Ker pa jim je čebelar odvzel med, ki so si ga nabrale v ta namen, jim mora hrano nadomestiti s sladkorjem.

Prehod iz poletja v zimo zadene glovca tem težje, čim manj je utrjen. Človeška koža, ki smo jo vse leto skrbno varovali pred vsakim prepihom, se je odvadila prilagajevati toplotnim spremembam zraka. Zile se ne krčijo več avtomatično, če pridejo v dotik s hladnim zrakom, koža ostane enako topla kakor prej in daje od sebe preveč toplote; zebe nas. Sele z vajo se nauči koža zopet pravilno gospodariti in skrbeti za to, da pri mrazu ni močno napolnjena s krvjo in da ne proizvaja hladnega znoja.

Pri višjih živalih deluje telesna naprava, ki ima opravka s toploto, posebno dobro. Poleg tega, da proizvaja primerno toploto, se pod kožo nabira tudi še mast, ki izolira telo proti vnanjemu zraku. Če posadka nekega letala v hladnem letnem času leti zelo visoko, je pred mrazom ne štiti dovolj nit debela kožuhovnasta obleka; tu pomaga samo električna kurjava. Ki je urejena na način kakor grelna blazina. Da elektriciteta igra pomembno vlogo tudi pri mnogih živalih v zaščiti proti mrazu, se ve šele v najnovijem času. Kakor znano, sestoji koža zajca iz volnenih

in šestinastih dlak. Ščetine so ostre, dolge dlake, ki varujejo telo predvsem pred mokroto, mehke bele volnene dlake pa imajo prav takšno nalogo kakor pernice na naših pesteljah, namreč varovati telo pred

Polh med zimskim spanjem

mrazom s tem, da tvorijo okoli njega nekako zračno blazino. Ta zračna plast se tvori okoli telesa seveda le tedaj, če so ščetinaste in volnene dlake med seboj v primerni razdalji. Da pa dlake to razdaljo obdržijo, za to skrbi elektriciteta, s katero je nabita vsaka izmed njih.

Kakor hitro medved začuti, da je prišel čas, ko je najbolje, da se skrije v breg, postane delovanje notranjih organov v telesu počasnejše. Celo diha žival med zimskim spanjem mnogo počasneje. Rekord v tem so dosegli polhi, ki imajo dolgo in globoko zimsko spanje. V 27 minutah polh namreč samo enkrat zajame zrak. Kaj povzroča nagon, da si nekatere živali ob dolgem letnem času poiščejo prezimovanišče in se tako na najprimernejši način ubranijo mrazu? Raziskovalci pri preiskavah živali, ki prezimujejo, niso našli samo sprememb v krvi, ampak tudi v delovanju žlez. Zlasti jim primanjkuje kemičnih snovi, ki jih proizvajajo ščitna žleza. Če vbrzamo živali ekstrakt ščitne žleze, tedaj se prebudi; tudi tedaj, če jo hladna zunanja temperatura še vedno silí k spanju. Zimsko spanje torej nima direktno zveze s toplotnimi spremembami. Prav tako, kakor se je posrečilo s hormoni ščitne žleze prekriti zimsko spanje, se je namreč posrečilo tudi z ekstraktom trebušne slinavke v izjuzno živali celo poleti umetno prisliliti k zimskemu spanju.

Iz Hrvatske

Smrt novinarja Sulejmanpašića. Z veliko žalostjo je bila v Sarajevu sprejeta vest o smrti novinarja Mehmeda Sulejmanpašića. Pokojnik je s svojim čimkarskim delom mnogo prispeval k zbliznanju med hrvatskimi in turškimi muslimani.

Razstava hrvatskih umetnikov v Zagrebu ima mnogo obiskovalcev, med katerimi so tudi številni kupci umetnin. Večje število slik in kipov je odkupila Poglavnikova rodbina, nekatere umetnine pa so prešle v last kulturnih zavodov in umetnost ljubiteljskih zasebnikov.

Baletna šola zagrebskega gledališča je dobila nove prostore v poslopiju Hrvatskega Sokola. Za adaptacije je bilo potrebnih 70.000 kun; dela bodo končana decembra meseca.

Razstava hrvatske fotografije v Berlinu. Dne 4. novembra je bila v berlinskem Umetniškem paviljonu svečano otvorjena prva razstava hrvatske fotografije in 14 dni ostala na vpogled posetnikom. Razstavo je obiskalo mnogostevno občinstvo nemške prestolnice z visokimi osebnostmi na čelu. Med drugimi si jo je ogledal tudi italijanski poslanik Alfieri.

Zemun je dobil vojaško godbo. Pred dnevi se je nastanilo v bivšem poslopiju kmetijske-šumarske fakultete 35 vojaških godbenikov pod vodstvom stotnika Franja Svigerja. V kratkem bo godba izpopolnjevala še z 12 člani. Kapelnik Franjo Sviger je ob priliki prvega promena koncerta dejal, da bo godba izvajala koncerte na prostem in v dvoranah, da tako vzbuji med prebivalstvom in vojaštvom zanimanje za vojaško glasbo.

Tat iz Damaska

»Pri meni pridi, če bi bilo, da bi vam, plešastim modriranom, potegnili meč skozi vratove, kajti vaše glave niso za drogi primerne, nego da bi skočile na preprogo!«

Tako je zavpil tretjega dne meseca ramadana 1. 700 po našem šteju kalif Abdalmelek v Damasku nad kronskim svetom svojih najstarejših. In kakor vsekdar, kadar je poglavarju vseh vrnikov obraz zardel od jeze, se je oglašil tudi tokrat glas velikega dvornega pevača in kalifovega prijatelja Halida Alkatiba:

»O biser Omajadov,« je dejal, »četudi svet najstarejših ne ve, kdo je ukradel ti nehi trinaest draguljev iz zakladnice, in ne more iztutiti, kako se je moglo to zgoditi, se vendarle jaz, Halid Alkatib, držnem polskati tatu!«

»Kako hočeš to napraviti?« je vprašal kalif.

»Nu, napraviti bom mogel le tedaj,« je odvrnil Halid Alkatib, »če mi ti, zvezda Jutranje dežele, blagohotno dovoliš, da uporabljam vsak pripomoček, ki se mi bo videl potreben!«

Kalif je malo okleval, kajti poznal je svojega pevača, potem je dejal: »To ti bodi dovoljeno, a da ti bo lažje ujeti tega vražje prebrižanega tatu, lahko ljudstvo sporočiš, da mu darujem življenje, čeprav si ga je zapravil za trinaestkrat!«

Ob trznem času je Halid Alkatib stopil s svojo kitaro na gladko izprani robni kamen vodnjaka sredi širnega, z blebetom ljudi napolnjenega glavnega trga. In Halid Alkatib je zapel pesem o devetkrat prebrisanim tatu, ki je zmogel neverjetno stvar, da je iz skalnega podzemlja zakladnice ukradel prekrasne dragulje, ne da bi ga zalotili. Napev se je dojmilo množice, začela ga je tudi sarna prepevati, na zadnje ga je naravnost tulila in pesem je poletela s brzimi pernatimi skozi mogočno mesto Damaska.

Naslednji dan je stopil Halid Alkatib spet na rob vodnjaka in je zabrenkal s svo-

jo kitaro. Kakor zvenel veter je šla pesem preko streh, na minareti so jo ponavljali zvonci, za rešetkastimi okni ženskih soban se je glasila in po samostanih za mestnimi vrati, končno je poletela z glasovno piščalko daleč v podeželje. Kje je knez tatov...

Kalif se je z obema rokama prijel za brado. »Nu, kje je knez tatov?« je dejal z globokim glavom. »Dobro te umem, Halid Alkatib. Meni si, če bo vse mesto Damask opevalo njegovo prebrisano, bo tat stopil na plan, da bi se sočel v svoji slavi. Noben človek, meni, se ne more upirati hudici nečimernosti. Toda previdnost za leže mnogo proti nečimernosti, pa čeprav sem mu daroval življenje. Sonci se v sija ju mojih draguljev, to mu zado-tuje. Knez tatov je bolj prebrisan nego knez pevec!« Med tem govorom je pevec gledal samo s stisnjenimi ustnicami od spodaj navzgor. Širok nasmeh je šel preko kalifovega obraza. Naslednji dan je stopil Halid Alkatib spet na svoj kamen in hiše so dozdnevno pisale po napevu njegove kitare. Siroka jabolka in južno vroče oranže so poskakovale v svojih košarah in zdelo se je, da je ves Damask ena sama sušca, ki vprašujejo po napevu: »Kje je knez tatov?«

Tedaj je neki mršavec v raševini skočil na rob vodnjaka in zavpil: »Tukaj sem, vidite, tukaj sem, knez tatov!« In neki svetlokožec se je prerišl skozi množico, dvignil pest njemu ter zakričal: »Laže! Jaz sem tisti, ki ga opevate, jaz sem knez tatov!«

Privlekl so oba pred svetlo kalifovo obličje. »Nu, Halid Alkatib,« je vprašal vladar, »kateri izmed obeh je tat?«

Pevec je pokazal na svetlokožca. »Ta je... Pa povej, ali si res knez tatov?«

»Jaz sem tisti, ki opeva svet njegovo slavo, jaz sem Unaim ben Habab...«

»Ah,« se je oglašil vladar, »če bi vprašal onega drugega, onega sušca, kdo je knez tatov, kaj bi tedaj odgovoril?«

Šba za polaganje kablov iz Berlina, medtem ko zemeljska opravljajo z domačimi delovnimi močmi. Po novem kablov bo možno istočasno 160 telefonskih razgovorov.

Nova tvornica špirta v Velikem Bukovcu. Na področju velike župe Zagorje se industrija lepo razvija. Med novimi industrijskimi podjetji so zgradili tvornico špirta v Velikem Bukovcu, ki bo začela z obratom v teku tega meseca. V novi tvornici bo zaposlenih večje število delavcev.

Kuhinja tobačne tvornice v Mostaru hrani 600 delavcev. V mostarski tobačni tovarni je stalno zaposlenih 400 delavcev. Ob priliki odkupa tobaka pa je vselej zaposlenih okoli 1500 oseb, po večini delavci. Ker mnoge izmed njih stanujejo daleč od tovarne in zato ne morejo h kosilu na domove, je na hrani v tovarniški kuhinji 600 delavcev in delavk. Kosilo z mesom stane 15 kun, brez mesa pa 10 kun.

Stare propustnice za nočno kretanje v Zagrebu neha jo veljati po sporodul policijske oblasti 10. decembra. Vse osebe, ki so jim propustnice nujno potrebne, morajo vložiti dobro obrazloženo prošnjo pri policiji. Kogar bodo varnostni organi po 10. decembru našli na cesti s staro dovolilnico, bo najstrožje kaznovan.

Hišne pomočnice igrajo, pojejo in deklamirajo. Znana so prizadevanja hrvatske delavske zveze za izobraževanje hišnih pomočnic. Meseca oktobra je bil zaključen prvi strokovno prosvetni tečaj, ki ga je obiskalo mnogo udeleženk. Na nedavnem sestanku so hišne pomočnice sklenile, da bodo za svoje bolne tovarišice meseca decembra priredile božičnico in čisti dobriček izročile najpobrežnejšim. Na sporedu prireditve bodo Zagorkina igra »Božič hišne pomočnice«, deklamacije in petje.

Paketi za vojne ujetnike. Osrednji urad hrvatskega Rdečega križa poroča, da od 1. do 25. decembra ne bo sprejemal paketov za ujetnike, ki se nahajajo v Nemčiji. V Italiji nahajajočim se ujetnikom svojci lahko tudi v tem času pošiljajo pakete, morajo pa vidno označiti, da je paket namenjen v Italijo.

Drugi monitor so dvignili iz Save. Poročali smo že, da iz Save pri Zemunu dvigajo tri monitorje, ki so bili potopljeni ob razsulu bivše jugoslovanske vojske. Prvi izmed monitorjev je že v popravilu, drugega pa so pred dnevi dvignili iz vode in ga zdaj odpremljajo na popravilo. Tudi tretji monitor mislijo v najkrajšem času dvigniti, tako da bo hrvatska rečna mornarica imela na pomlad tri lepe vojne ladje.

Tvornica Tivar je zgradila že 44 delavskih domov. V Varaždinu je več tvornic, med katerimi je največja Tivar, ki zaposluje 2500 delavcev. Uprava tvornice je delavskim zdravstvenim in stanovanjskim prilikam posvetila veliko pažnjo. 44 delavskih domov je že zgrajenih, drugi pa so še v gradnji.

Regulacija reke Plitvice. Dovoljeni so načrti za regulacijo reke Plitvice, ki v okolici Varaždina čisto poplavlja velike površine zemlje. Z regulacijo rečnega korita bodo pridobili 12.000 oraloj plodne zemlje za kmetijstvo.

Počitek v gostinskih obratih. Po odredbi ministrstva za ljudsko gospodarstvo bodo gostinski obrati v Zagrebu imeli vsak teden en dan počitka.

Mladina ne sme v gostilne. Policija v Sisku je izdala proglas, po katerem je mladina do 18. leta dostop v točilnice alkoholnih pijač prepovedan, razen v spremstvu staršev.

Sneg v Bosni. »Hrvatki narod« poroča, da je v mnogih krajih vzhodne in centralne Bosne zapadel sneg. V Sarajevu je zapadla 40 cm debela snežna plast. Tudi v okolici Banjeluke je pokrajina zasnežena.

Iz Srbije

Aretacija zaradi širjenja lažnih vestí. Po poročilu beogradske »Obnove« je policija zaradi širjenja lažnih vestí vzmirljivih vestí aretirala 21 oseb iz različnih družbenih slojev v Beogradu. Aretiranci so bili kaznovani in odpeljani v taborišča.

Naročite se na romane Dobre knjige!

Toda Unaim ben Habab je smel svoj turban in izvelel iz njegovih zavojev pet škreklih se draguljev. »Tule je zavpil. »Sedaj mi gotovo verjamete, da sem knez tatov, ne pa ta s kamejljim gnojem napolnjeni stvor!«

Pevec je pokimal: »Verujemo ti, Unaim ben Habab, kajti ta sušec je moj služabnik! Zapovedal sem mu skočiti na rob vodnjaka in razglasiti, da je knez tatov, ker sem vedel, da ti tega ne boš prenesel, da bi se nekdo drugi postavil s tvojo slavo!«

Kalif je zadovoljno pokimal in izročil pevcu dva svetla diamanta: »To naj ti bo plačilo, Halid Alkatib!... Tebi Unaim ben Habab, pa sem daroval življenje. Vendar pa mora po pravici in zakonu spregovoriti meč, kajti tvoje dejanje ne sme ostati brez kazni. Poslušaj tedaj moje sodbo: Na morišču naj zamahnejo za dve širni roke od tvoje glave z mečem, potem lahko odideš, da se boš veselil moje mile sodbe!«

Naslednje jutro je kalif v spremstvu Halida Alkatiba pojalh po lepi, premli glavni cesti Tarikel-mostakim. Po kratki molitvi v džamiji, glavnem svetišču Omajadov, je krenil proti morišču, da bi po svoji navadi prešel na kole natakne glave ničvrednežev, ki jih je bil prejšnji dan obsodil na smrt. Tedaj je zagledal bledi obraz Unaima na enem izmed kolov in je obrnil vprašujoč pogled v svojega spremeljevalca.

»Ah konica prerokove sušice,« je odgovoril Halid Alkatib na to nemo vprašanje, »pozabil sem ti poročati o Unaimovi smrti! Tvoje velikodušje ga je obsodilo na zamah z mečem dve širni roke od njegove glave. Po nekem nesrečnem naključju pa so ga postavili na glavo in tako je zamah na žalost presekal njegov vrat! Od tega je umrl in se ne more veseliti tvoje mile sodbe! Inšallah! Bog je hotel!«

Kalifov ostri pogled je počival na užaloščenem pevčevem obrazu. Počasi pa je vladarjevo lice obšel nasmeh. Halid Alkatib je vrgel iz očesnih kotov bežen pogled v njegov obraz. Potem sta si oba pokimala z glavo in nadaljevala jutranjo jezo.

Največja ladja na svetu

Dne 11. novembra je bilo pomotoma javljeno torpediranje angleške vojne ladje »Queen Elisabeth«. Po točnem raziskovanju se je pokazalo, da torpedirani parnik ni bila vojna ladja, ampak brzi potniški parnik »Queen Elisabeth« s 86.000 tonami, last družbe Cunard White-Star-Line. To je največja ladja na svetu, ki je bila zgrajena z namenom, da za Veliko Britanijo osvoji »modri trak« Oceana.

»Queen Elisabeth« je bila zgrajena v ladjedelnici Brown & Co. v Clyde-Banku in je bila 27. septembra 1938 splovljena v morje. Parnik je dolg 344 m in širok 31 m. Dve seriji turbin, ki razvijata moč 200.000 konjskih sil, poganjata ladjo s povprečno brziho 29 do 30 morskih milj na uro. Parnik pa še ni bil popolnoma izgotovljen, ko je izbruhnila vojna. Zaradi varnosti pred nemškimi letalskimi napadi so ga najprej odvlekli v neko severnoirsko lukso, od tam pa na hitro v varstvo megle in noči prepeljali v neko severnoameriško pristanišče, kjer naj bi bil bolj varen pred osovinskimi podmornicami in letali.

Veliko pomankanje ladijskega prostora je prisililo Angleže, da so tudi ta veliki parnik namenili službi za prevoz čet. V tej zvezi je zanimivo omeniti, da je angleška vlada že ob priliki gradnje sličnega parnika »Queen Mary« sklenila z ladjedelniško družbo pogodbo, po kateri se je družba obvezala, da bo pri gradnji in ureditvi no-

tranih prostorov upoštevala gotove vojaške zahteve. Očitno je bilo, da so že v mirnem času mislili na to, kako bi velike ladje lahko porabili v službi vojne mornarice, ker je bilo ugotovljeno, da je njihova rentabilnost za sam potniški promet zelo dvomljiva.

Težko je preceniti število vojakov, ki jih sprejme na krov takšna ladja. Če upoštevamo, da je na parniku poleg 1000 članov posadke lahko dobilo prostor 1700 potnikov, od katerih je več kakor 750 bilo namenečenih v zelo prostornih kabinah, opremljenih s kopalnico, tedaj lahko računamo, da na takšnih ladjah prevažajo najmanj štiri-krat toliko vojakov kakor v mirnem času potnikov.

»Queen Elisabeth« je zaradi zadetka s torpedom in zaradi nato sledenče eksplozije toliko poškodovana, da delj časa ne bo mogla izpluti iz doka. Na morju je od velikih prekoceanskih orjakov sedaj samo še ena ladja, in sicer »Queen Mary«. Tretji parnik te velikine »Normandie«, ki je francoska last in ima 83.000 ton, je bil kakor znano ob izbruhu vojne v newyorskih pristanišču in je ostal tam, dokler Zedinjene države niso poskušale protizakonito prilaistiti si ladje in jo pretvoriti v letalonosilko. Namera pa je bila preprečena, ker je na parniku večkrat prišlo do hudih požarov. Ob zadnjem večjem požaru se je ladja nagnila in se potopila.

Iz Novega mesta

n— Zima na Dolenji kem. Mrzli val je zajel tudi Dolenjsko in v nedeljo zjutraj je zdrknilo živo srebro na 9 stopinj pod ničlo. Najhujši mraz je vladal preko noči na nedeljo in je tokrat prvič letos zamrznil tudi Teški potok prav do izliva v Krko. Nad Krko pa so se pojavili prvi sadkovodni galebi, ki so prav redka prikazen na Dolenjskem in ki kažejo oznanjajo prav trdo in ostro zimo. Razen ostre zime pa je na Dolenjskem tudi dokaj suša, saj letos sploh ni bilo običajnih jesenskih nalivov, snega pa je po ravni zapadlo le za dober centimeter. Radi velike suše so mlini in žage ob Krki in njenih pritokih morali ustaviti delo, saj že dolga leta niso bile ob tem času dolžne vode tako nizke.

n— Življenje in smrt. V mesecu oktobru je bilo v Novem mestu rojenih 38 otrok, od tega 18 deklet, en par dvojčkov in dva mrtvorojenčka. Poročili so se: Fagiani Robert, odvetnik in Merhar Bogomila. Skrabl Danilo, absolvirani jurist in Čebular Rozalija, trgovska pomočnica; Rus Ivan, zasebnik in Majer Justina; Lukšič Stanko in Brumskole Valentina. Umrli so: Piric Frančiška iz Prečnje; Uman Alojzija iz Stopic; Vindšman Alojzij iz Šmihela; Brulc Franc iz Šmihela; Gričar Branko iz Vavte vasi, Zagorac Janez iz St. Jerneja; Potočar Janez iz Šmihela; Avgustin Ana iz Toplice; Hudoravac Marija iz Črnomlja; Fink Ana iz Cikave; Stangelj Vid iz Jame; dr. Pavlič Ignacij iz Novega mesta; Jelen Bogomir iz Birčne vasi; Rajar Ana iz Sel; Piletič Benedikt iz Regere vasi; Mamilović Ferdinand iz Hrušice; Košmrič Cecilija iz Irče vasi; Vovk Frančiška iz Potovrha; Hrastar Marija iz Šmihela; Smrekar Frančiška iz Birčne vasi in Fink Jožefa iz Smolenje vasi.

Goethejev spomenik v Bratislavi

Ze pred leti je dobila ena najlepših cest v Bratislavi ime po največjem nemškem pesniku Goetheju. V parku ob Goethejevi cesti pa namersvajo postaviti Goethejeve spomenik. Kip je izdelal znani bratislavski kipar Viktor Tilgner, ki bo povečan. Kipar si je zamislil Goetheja s knjigo v roki, kako koraka po trgu Forum Romanum in opazuje rimske umetnostne spomenike.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

541. Kaj je melodrama?
542. Kdo so bile sirene starih Grkov?
543. Kaj je simbolika vobče in kaj pravi simbolika barv?

544. Še ena z nove!
Novce postaví tako drugega na drugega, da dobiš namesto desetih novcev pet

kupčkov po dva novca. Smeš jih pa predstavljati samo tako, da skočiš čez dva novca na tretjega.

545. Za računanje
Če neki travnik lahko pokosi 8 hlapcev v 9 urah ali 9 dekel v 10 urah, v koliko urah bi bil isti travnik pokosen, če bi šlo na delo istočasno 15 hlapcev in 15 dekel? Izračunajte na pamet!

Rešitve nalog od 1. t. m.:
536. Levičnikov je 2 do 9 odstotkov vseh ljudi.
537. Izraz »jovialen« izvira od tega, ker so v starih časih vse, kar je vedro in veselo, pripisovali »svetli zvezdi«, Jupiteru (Jovis).

538. Beseda barva se uporablja v različnem smislu. Barva je lahko označba za svetlobo določene valovne dolžine od 760 do 396 milimikronov (1 mikron = ena tisočinka miliona = 1 milijonina mm), t. j. od rdeče do vijoličaste svetlobe v sončnem spektru (glej vpr. 443.). Normalno oko razločuje lahko v spektru približno 180 barvnih odtenkov.

Barva je lahko označba za posebnost dražljaja, ki ga napravi v normalnem očesu. Barva je pa tudi lastnost telesa, da iz vpadne svetlobe oddaja (zadrží, vpije, absorbira) nekatere sestaviljave barvne svetlobe, ostanke pa razprši ali propusti in s tem v očesu vzbudi določen občutek.

Če združimo del spektra v eno svetlobo, dobimo določeno zmesno barvo. Kakor vse barve spektra, združene v eno svetlobo, da jo belo svetlobo, tako lahko tudi po dve

zmesni barvi, združeni v eno svetlobo, da sta belo svetlobo, ako vsaka od njih vsebuje vse barve, iz katerih druga ni sestavljena. Taki dve barvi se imenujeta komplementarni barvi, n. pr. določeno rdečo in določeno zeleno, oranžno in modro, rumenkasto in vijoličasto i. t. d.

Ce vpadne bela dnevna svetloba na telo, ki difuzno odbija vse barvne svetlobe enako, se nam vidi belo. Če telo absorbira vse barve bele svetlobe, se nam vidi črno. Telo se nam kaže v barvi, ki je zmes vseh odbitih svetlob.

Pri umetni razsvetljavi vidimo telo v njegovi naravni barvi, t. j. v barvi, v kakršni se nam kaže pri sončni svetlobi, le tedaj, če umetna svetloba vsebuje vse svetlobe, ki jih telo odbija. Svetlini pilin in sveča izžarevata veliko rumenih, pa le malo modrih in vijoličastih žarkov; pri taki razsvetljavi ne razločujemo dobro zelene barve od modre. Važno za dame pri izbiranju blaga za plesne obleke. Čudne barve človeškega obraza pri bengaličnem ognju! Barve na gledališkem odru po reflektorjih!

Prozorna telesa, ki propuščajo vse svetlobne vrste ali vsaj vse enakomerno, so brezbarvna. Voda je v tankih plasteh brezbarvna, v (več metrov) debelih plasteh je videti modrikasta.

Nekatera telesa so na površju drugače barvna nego v notranjosti, n. pr. kovinske tinte, ko se posušijo. Take barve imenujemo površinske barve. Kovinski lesk, ki se pojavlja obenem s površinskimi barvami, pripisujemo popolnemu odboju vpadne svetlobe na skrajni plasti površja.

Barvano steklo absorbira komplemenarni del bele svetlobe, vse druge odbija in tudi propušta. Stikal dveh komplemenarnih barvnih stekelnih plošč absorbira vso belo svetlobo.

539. Štirje v dveh vrstah
Novec D položi na novce B, potem so v vodoravni in navpični vrsti v resnici po štirje novci.

540. Iz drsalnega sporta

Bojli drsalec preteče vsako sekundo 12 m, slabši drsalec pa vsako sekundo 7 m. Do tega rezultata pridete lahko z naslednjim preudarkom: Če drsata drug za drugim, je od dohititve do dohititve razlika njih potov enaka 380 m; če drsata drug proti drugemu, je od srečanja do srečanja vsota njih potov enaka 380 m. V prvem primeru je razlika potov v 76 sekundah enaka 380 m in torej razlika potov v 1 sekundi 380 : 76 = 5 m. V drugem primeru je vsota potov v 20 sekundah enaka 380 m in torej vsota potov v 1 sekundi 380 : 20 = 19 m. Kadar pa imam dano vsoto in razliko dveh neznanih števil, je neznano večje število enako aritmetični sredini danih števil, torej preteče boljši drsalec v 1 sekundi polovico od 19 + 5, t. j. 12 m, slabši drsalec pa preteče v 1 sekundi pot 19 - 12 = 7 m ali 12 - 5 = 7 m.

Mali oglasi

Prosimo

naše cenjene oglaševalce,

naj ne donajajo malih oglasov v zadnjem trenutku To velja zlasti za male oglase, namenjene za nedeljsko številko. Prinesite jih po možnosti že v petek v soboto pa vsekakor pred 11 uro

UPRAVA JUTRA

Prodaja

Gosp. pomočnik
za kuno in druga dela
sede majhna rodona. Ja-
vi naj se Dalmatinska 1.
III. nstr., levo. 2. vrata.
16726-1

Postrežnico
za kuno in druga dela
Verstovškova 23. 16789-1

Hlapca
pridnega, poštenega spre-
jem. Naslov v vseh po-
slov. Jutra. 16797-1

Služkinjo
vajevo kuhe in drugih hiš-
nih del sprejme takoj dvo-
članska obitelj. Dobra pla-
ča in hrana. Naslov v
vseh poslov. Jutra. 16785-1

Postrežnico
pri Kristofu ishem. Na-
slov v upravi »Slovenec«.
16782-1

Sprejemmo takoj
mekanike, kleparje in klu-
čavničarje. Merkur, Puhar-
jeva ul. 6. 16819-1

Vajenice

Brivskega vajenca
takoj sprejme. — Franc
Wildman, Napoleonov trg
5, Ljubljana. 16808-44

Vajenec
Hlinčavničarski se sprejme.
Naslov v vseh poslov. Ju-
tra. 16783-1

**Roman DK
EL HAKIM**
je izšel
Naročniki ga dobivajo te dni.

Stedilnike in peči
več komadov različne
velikosti, nov sistem
»Merkur«, 50% prihranka
na kurivu. Dobavljajo za
reklamne cene Merkur.
Puharjeva 6. 16815-6

Kuhhalno ploščo
(rešo), predvino Siemens,
na 2 plošči, skoraj novo,
ugodno prodam. Ogled v
delavnici Gorec. — Cesta
Ariele Rea 14. 16791-6

Prodaj
par gozeric št. 44. Glin-
ska 3. Levec. 16787-6

Perzijska preproga
(2,25 x 3) po nizki ceni na-
prodaj. Božič, favornikova
17. 16786-6

Dve omari
»Biedermeier«, 1 grobna
svetila. Polianska cesta
10-1. 16780-6

Otroške vozičke
vseh vrst kupite, prodajte
ali zamenjajte pri »Pro-
metu«. — Nasproti križanske
cerkve. 16777-6

Čevlje
za 10 letne otroke, še dobro
ohranjene, nekaj parov na-
prodaj. Rudolf Zore, Ljub-
ljana, Gledališka ul. 12.
16806-6

Kupim

Schaffhausen
ali Omega žepno uro
kupim. Ponudbe z na-
vedbo cene na ogl. odd.
Jutra pod »Pročna ura«.
16778-7

Gugalnega konja
večjega, dobro ohranje-
nega, 2 omari za obleko
in belo angorsko mačko
prodam. Vprašati: Cesta
Goške divizije 58-1 od 13.
do 16. 16809-6

Prodaja se
bel otroški košček do
3 let, visoke moške čev-
lje (rabe, spornite št. 42),
vse dobro ohranjeno. Isto-
tam naprodaj radio Phil-
lips 4 pl. 1. stariša znam-
ka, vse po nizki ceni. —
Ogled pri: Ščuka, Stari
trg 17-III. 16801-6

Otroško železnico
moške čevlje št. 40, obo-
je dobro ohranjeno, pro-
dam. Naslov v vseh po-
slov. Jutra. 16799-6

Pohištvo

Krasna spalnica
nova, šperana, moderne
oblike z okroglinami, tri-
delna razstavna omara, bar-
va slonokoščena kombinir-
na z rdečim, takoj napro-
daj za 4500. Društvo
na ul. 23 pritličje. Moste.
16803-12

Kupim
dobro ohranjeno samsko
sobo s kaudem. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Trd les«. 16814-12

Stroji

Pisalni stroj
cilindrični kupim. Ponud-
be pod »Cilindrični«. Na ogl.
odd. Jutra. 16738-29

Pisalni stroj
prenočni ali psarniški
kupim. Ponudbe pod
»Pisalni stroj«. Na ogl.
odd. Jutra. 16737-29

Kolesa

Kupimo biciklje
biciklji-gume in motorna
kolesa. Plačamo dobro. —
Merkur, Puharjeva ul. 6.
16818-11

Oblačila

Krznen plašč
zelo dobro ohranjen pro-
dam. Naslov v vseh po-
slov. Jutra. 16810-13

Zimski plašč

damski (vitrin, kožuhst
ovratnik), novo žimo in
blago za kaud, oves, pše-
nične otrobe, preizkušeno
plodovito zaiko prodam.
Naslov v vseh poslov. Ju-
tra. 16802-13

Prodaj
črno moško suknjo za sred-
nje postvo in vseh po-
slov. Jutra. 16805-13

Soba odda

Opremljeno sobo
s posebnim vzhodom oddam
boljšemu gospodu. Flori-
anska ul. 31-1. 16811-23

Sobe isca

Opremljeno sobo
z strogo separiranim vho-
dom v centru mesta ishem.
Navečkrat odostem. Ponud-
be na ogl. odd. Jutra pod
»Sobae«. 16788-23a

Posest

Hišo ali zemljišče
kupim do 1.500.000. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod »Trgovce«. 16796-20

Stavbno parcelo

kjer koli proti severni stra-
ni Ljubljane kupim. Ponu-
dbe na ogl. odd. Jutra
pod »Slika-Bežigrad 1942«.
16750-20

Stavbno parcelo

530 m² po Lir 150 ob Ce-
lovski cesti prodam. Pise-
mene ponudbe le od resnih
kupcev na ogl. odd. Jutra
pod »Za enonadstropno«. 16498-20

Stroji

Pisalni stroj
cilindrični kupim. Ponud-
be pod »Cilindrični«. Na ogl.
odd. Jutra. 16738-29

Pisalni stroj
prenočni ali psarniški
kupim. Ponudbe pod
»Pisalni stroj«. Na ogl.
odd. Jutra. 16737-29

Pouk

Klavir
nemščino, angleščino pou-
čujem temeljito. Grem tudi
na dom. Naslov v vseh
poslov. Jutra. 16792-4

Klavir poučujem

po najnižji ceni: na željo
prijem tudi na dom. Na-
slov v vseh poslov. Jutra.
16791-4

Pridelki

Rumeno korenje
repa za ribanje, krmilno
peso in rumeno kolerabo
je čas kupiti samo še
nekaj dni. V trdem zim-
skem vremenu ne bomo
mogli več uvoziti gornjih
vrst blaga, zato opozar-
jamo vse reflektante, da
jih prodajamo samo še
nekaj dni v našem skla-
dišču v Mastrovici ulici
št. 10 in v mesarski stoj-
nici Fr. Ocvirka na Po-
gačarjevem trgu. Zalo-
žbe se pravočasno! Go-
spodarska zveza — Ljub-
ljana. 16723-33

Glasbila

Ugodno prodam
skoro nov gramofon (kov-
čeg) znamke »His Masters
Voice« in otroško klavirsko
harmoniko znamke »Hob-
ner« (Regina I.). Naslov:
Cepova 1 prvi vhod pritl-
vata št. 12 od 12. do 15.
ure. 16790-26

Električni gramofon
z »velanim« ojačevalcem in
zvočnikom prodam. Naslov
v vseh poslov. Jutra. 16781-26

Ravnika Albin

višji knjigovodja v pokoju
Pogreb dragega pokojnika bo v
četrtak, dne 3. decembra 1942 ob
4. uri popoldne z žal — kapele sv.
Andreja — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 1. decembra 1942.
ZALUJOČI OSTALI

Harmonika

vseh vrst kupite, prodajte
ali zamenjajte pri »Pro-
metu«. 16778-26

Obrt

Gospodje, pozor!

Klobučarna »Paša« vam
strokovnjakoma pripravi
preoblikuje in prebarva
klobuke vseh vrst po
nizkih cenah. Lastna dro-
bnica. — Se priporoča
Rudolf Paša Sv. Petra
cesta 38. 1-158-M-30

Krznol

Damski in otroški plašči,
krzno za oblake in šepi,
muhi, ovratniki itd. pri
L. Rot, krznarstvo. —
Ljubljana, Mestni trg 5.
J-188-M-30

Izgubljeno

Izgubij sem
zlat prstan z akvamarinom
včeraj ob 12. uri v Zvez-
di. Pošten najditelj naj
ga odda proti dobri na-
gradni v Murnikovi ul. št.
20 pritličje. 16820-26

Razno

V italijanščino
prevaja
prošnje, dopise trgovske
in tehniške stroke Teh-
nična pisarna, Cesta 29.
oktobra 13. J-170-M-37

Vloge in prošnje
v italijanščini sestavlja,
prepisuje, razmnožuje, iz-
vaja vse informacije in za-
ne osebne usluge »SERVIS
BIRAO, Ljubljana, Sv. Pe-
tra c. 29. 1-189-M-37

INSERIRAJTE V „JUTRU“

REKTOR KR. UNIVERZE V LJUBLJANI in PROFESORSKI ZBOR
FILOZOFSKE FAKULTETE
naznanjata žalostno vest, da je dne 1. decembra 1942 umrl gospod

ALFONZ PAULIN
honorarni univ. profesor in direktor univ. botaničnega vrta v pokoju

Zasluznemu akademskemu učitelju in odličnemu znanstveniku bo univerza
ohranila časten in hvaležen spomin.

V Ljubljani, dne 2. decembra 1942.

Potrtega srca naznanjam v svojem in v imenu sorodstva, da me je moj
ljubljeni soprog, oziroma brat, svak in stric, gospod

SEIDL FERDINAND
gimnazijski profesor v pokoju, vladni svetnik bivše Avstrije, odlikovan
z redom sv. Save IV. bivše Jugoslavije, častni član občine Novo mesto,

dopisujoči član bivše Jugoslovske Akademije znanosti in umetnosti
v Zagrebu, dopisujoči član Slovenske Akademije znanosti in umetnosti
v Ljubljani; nadalje častni član Geografskega društva na univerzi v
Beogradu, Geografskega društva v Ljubljani, Muzejskega društva in
Prirodopisnega društva v Ljubljani, dopisujoči član državnega Zavoda za
geologijo na Dunaju in državnega Zavoda za meteorologijo in geodina-
miko na Dunaju, bivši mnogoletni referent Akademije znanosti na Dunaju

za vedno zapustil dne 1. decembra 1942 v 87. letu svojega delovnega
življenja.

Na zadnji poti spremimo blagega pokojnika dne 3. decembra t. l. ob
1/2 16. uri.

Novo mesto, dne 1. decembra 1942.

PAVLINA SEIDL, soproga — FRANC, trgovec in
posestnik, brat — MILICA dr. GLOBEVNIKOVA,
odvetnikova soproga, sestra — in ostalo sorodstvo

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani
naznanja žalostno vest, da je dne 1. decembra umrl v Novem
mestu dopisni član matematično-prirodoslovnega razreda,
gospod

Ferdinand Seidl
profesor v pokoju, dopisni član bivše Jugo-
slovske akademije znanosti i umjetnosti,
častni član Prirodoslovnega društva

Neutrudljivemu prirodoslovnemu raziskovalcu in zaslužnemu
znanstveniku bo Akademija ohranila hvaležen in trajen spomin.

V LJUBLJANI, dne 2. decembra 1942.

»Tu se dramijo moja otroška leta... moja nedolž-
na, srečna, nepozabna mladost... V tej sobi sem se
igral na materinih kolenih. Prav v tej sobi mi je
čitala odlomke iz svetega pisma... prav v tej sobi
mi je igrala na klavirju ganljive romance... na
primer tisto: »The birds are sing... sing...«

Glas gospoda Gunna se je utrlil v ihtiljaju, pol-
nem sinovske ljubezni. Niti slutiti ni, da mu je v
igralskem zanosu ušla najbolj nevarna vseh besed,
kar jih premore angleščina. V Samovem spominu se
je vse treslo, kakor da bi ga bila izpreletela električ-
na iskra.

Sing... Sing!... Zdaj je vedel, kje je bil srečal
tega človeka!

Dobrodelna liga, ki obstoji pri skoraj vseh večjih
ameriških kaznilnicah, ima navado, da blaži eno-
ličje jetniškega življenja s pogostimi gledališkimi
predstavami, v katerih igrajo vse vloge jetniki sami.
Kadar podjeten tat ne snuje baš kakega vioma, je
več ko logično, da ga zabava klatiti čuvstvenosti, ki
se jih je v zvezdnatih nočeh na pamet naučil.

Baš na eni teh čudnih predstav, ki ji je Sam pred
osemnaestimi meseci prisostvoval kot gledalec, je
bil »zvezdnik« večera neki Tomaž G. Gunn, ob tistem
času navadna »številka« v Sing-Singu. Mladi člo-
vek se je mahoma spomnil, kako mojstrski je takrat
igral vlogo starega senatorja.

Gospod Gunn je bil znova začel svoj govor. Kakor
slavec je pel o rajni materi... Toda zanimanje ob-
činstva ga ni več spremljalo.

Sam je presegel nit njegove zgovornosti.

»Zelo mi je žal.« je rekel s suhim glasom, »a
mislim, da vam te hiše ne morem prodati.«

»Ka-kaj potrebujete?« je vprašal Sam, misleč, da
ga je napak razumel. Vse do tega trenutka ni niti
slutil, da ga hočejo potegniti v vrtnice poslovne
transakcije.

»Rekel sem, da potrebujem vašo hišo,« je še od-
ločneje ponovil gospod Gunn. »Dajte, da vam po-
vem, da je denar zame postranska stvar. Imam ga
dovolj, da ga lahko mečem skozi okno. Za svoje
muhe plačam rad vsako ceno. Koliko torej hočete,
dragi gospod Shotter?«

Sam se je vprašal, ali ne bi bilo najbolj pametno,
da kresne dedca po glavi. Niti malo mu ni hodilo
na misel, da bi prodal to hišo komu drugemu, če-
prav za vse zlato, kar ga je v Pittsburghu. Prvič
zato, ker tako in tako ni bila njegova, drugič pa,
ker je mejila ob hišo Kaye Derrickove.

»Zelo mi je žal...« je začel.

Gospod Gunn mu je samozavestno mignil, naj
molči.

»Prenagil sem sem,« je rekel z dobrodušnim obra-
zom. »Izbleknil sem vse na en mah. Priznam, da
imam to slabo navado. Ko sem bil še v Nevadi, so
me fantje imenovali »burjavega Gunna«. Moral bi
vam bil jasneje razložiti, kaj mislim.«

»Oh, ne,« se je Sam uprl. »Mislim, da ste pove-
dali več ko dovolj.«

»Torej razumete, kaj je zame ta hiša?« se je tujec
vnovič zagnal. »Svetinja mi je!«

»Razumem... ali...«

»Vse je v nji, kar je zame najdragocenejše na
svetu,« je v najboljši veri nadaljeval gospod Gunn.

»Razumem... ali...«

»Nikakor ne,« je Sam vljudo odvrnil. Malo je
manjkalo, pa bi bil opomnil gosta, da je to čuteče
srce skupna odlika vseh najimnitnejših ameriških
pisateljev.

»Nu, tudi jaz sem tako menil, dragi gospod Shot-
ter,« je prišlec ponosno nadaljeval, »prav nič me
ni sram priznati. Ta hiša je zame sveta.«

»Isto mi je prej rekla gospodična Gunn,« je
pritrdil Sam.

»Aha, povedala vam je. Da, dragi gospod Shot-
ter, z mnogimi ljudmi sem občeval in mnogo mest
sem videl v svojem življenju. V siromakovi kolbi
sem bil lepo sprejet, v bogatinski palači dobro do-
šel... Toda nikoli nikjer, ne kadar sem bil bogat,
ne kadar sem bil reven, nisem mogel pozabiti te
hiše, ki je tesno spojena z nepozabno dobo mojih
otroških let!«

Pomolčal je. Rahlo drhteč glas se mu je utrlil v
tihem mrmanju. Mahoma se je obrnil, stopil k
oknu in pogledal ven. Videti je bilo, kako so mu
ramena mukoma zatrzale; pridušeno ihtenje je na-
polnilo sobo. Čez pol minute, ki se je zdela Samu
dolga kakor večnost, je obrzdal svojo prevzetost
in se znova obrnil k njemu. Kaj drugega tudi ni
bilo pričakovati od gospoda J. Felkina Haggenbak-
kerja, ali bolje, gospoda Tomaža G. Gunna, vele-
uglednega člana pittsburskega »Rotary kluba«.

»Nu, gospod Shotter, ne maram vas predolgo za-
drževati,« je rekel nazadnje z odločnim glasom. »Že
vaš obraz mi pravi, da ste poslovni človek. Biti
hočem kratek. Gospod Shotter, vašo hišo potre-
bujem.«

»Nikakor ne,« je Sam vljudo odvrnil. Malo je
manjkalo, pa bi bil opomnil gosta, da je to čuteče
srce skupna odlika vseh najimnitnejših ameriških
pisateljev.

»Nu, tudi jaz sem tako menil, dragi gospod Shot-
ter,« je prišlec ponosno nadaljeval, »prav nič me
ni sram priznati. Ta hiša je zame sveta.«

»Isto mi je prej rekla gospodična Gunn,« je
pritrdil Sam.

»Aha, povedala vam je. Da, dragi gospod Shot-
ter, z mnogimi ljudmi sem občeval in mnogo mest
sem videl v svojem življenju. V siromakovi kolbi
sem bil lepo sprejet, v bogatinski palači dobro do-
šel... Toda nikoli nikjer, ne kadar sem bil bogat,
ne kadar sem bil reven, nisem mogel pozabiti te
hiše, ki je tesno spojena z nepozabno dobo mojih
otroških let!«

Pomolčal je. Rahlo drhteč glas se mu je utrlil v
tihem mrmanju. Mahoma se je obrnil, stopil k
oknu in pogledal ven. Videti je bilo, kako so mu
ramena mukoma zatrzale; pridušeno ihtenje je na-
polnilo sobo. Čez pol minute, ki se je zdela Samu
dolga kakor večnost, je obrzdal svojo prevzetost
in se znova obrnil k njemu. Kaj drugega tudi ni
bilo pričakovati od gospoda J. Felkina Haggenbak-
kerja, ali bolje, gospoda Tomaža G. Gunna, vele-
uglednega člana pittsburskega »Rotary kluba«.

»Nu, gospod Shotter, ne maram vas predolgo za-
drževati,« je rekel nazadnje z odločnim glasom. »Že
vaš obraz mi pravi, da ste poslovni človek. Biti
hočem kratek. Gospod Shotter, vašo hišo potre-
bujem.«

»Nikakor ne,« je Sam vljudo odvrnil. Malo je
manjkalo, pa bi bil opomnil gosta, da je to čuteče
srce skupna odlika vseh najimnitnejših ameriških
pisateljev.

»Nu, tudi jaz sem tako menil, dragi gospod Shot-
ter,« je prišlec ponosno nadaljeval, »prav nič me
ni sram priznati. Ta hiša je zame sveta.«

»Isto mi je prej rekla gospodična Gunn,« je
pritrdil Sam.

»Aha, povedala vam je. Da, dragi gospod Shot-
ter, z mnogimi ljudmi sem občeval in mnogo mest
sem videl v svojem življenju. V siromakovi kolbi
sem bil lepo sprejet, v bogatinski palači dobro do-
šel... Toda nikoli nikjer, ne kadar sem bil bogat,
ne kadar sem bil reven, nisem mogel pozabiti te
hiše, ki je tesno spojena z nepozabno dobo mojih
otroških let!«

Pomolčal je. Rahlo drhteč glas se mu je utrlil v
tihem mrmanju. Mahoma se je obrnil, stopil k
oknu in pogledal ven. Videti je bilo, kako so mu
ramena mukoma zatrzale; pridušeno ihtenje je na-
polnilo sobo. Čez pol minute, ki se je zdela Samu
dolga kakor večnost, je obrzdal svojo prevzetost
in se znova obrnil k njemu. Kaj drugega tudi ni
bilo pričakovati od gospoda J. Felkina Haggenbak-
kerja, ali bolje, gospoda Tomaža G. Gunna, vele-
uglednega člana pittsburskega »Rotary kluba«.

»Nu, gospod Shotter, ne maram vas predolgo za-
drževati,« je rekel nazadnje z odločnim glasom. »Že
vaš obraz mi pravi, da ste poslovni človek. Biti
hočem kratek. Gospod Shotter, vašo hišo potre-
bujem.«

»Nikakor ne,« je Sam vljudo odvrnil. Malo je
manjkalo, pa bi bil opomnil gosta, da je to čuteče
srce skupna odlika vseh najimnitnejših ameriških
pisateljev.

»Nu, tudi jaz sem tako menil, dragi gospod Shot-
ter,« je prišlec ponosno nadaljeval, »prav nič me
ni sram priznati. Ta hiša je zame sveta.«

»Isto mi je prej rekla gospodična Gunn,« je
pritrdil Sam.

»Aha, povedala vam je. Da, dragi gospod Shot-
ter, z mnogimi ljudmi sem občeval in mnogo mest
sem videl v svojem življenju. V siromakovi kolbi
sem bil lepo sprejet, v bogatinski palači dobro do-
šel... Toda nikoli nikjer, ne kadar sem bil bogat,
ne kadar sem bil reven, nisem mogel pozabiti te
hiše, ki je tesno spojena z nepozabno dobo mojih
otroških let!«

Pomolčal je. Rahlo drhteč glas se mu je utrlil v
tihem mrmanju. Mahoma se je obrnil, stopil k
oknu in pogledal ven. Videti je bilo, kako so mu
ramena mukoma zatrzale; pridušeno ihtenje je na-
polnilo sobo. Čez pol minute, ki se je zdela Samu
dolga kakor večnost, je obrzdal svojo prevzetost
in se znova obrnil k njemu. Kaj drugega tudi ni
bilo pričakovati od gospoda J. Felkina Haggenbak-
kerja, ali bolje, gospoda Tomaža G. Gunna, vele-
uglednega člana pittsburskega »Rotary kluba«.

»Nu, gospod Shotter, ne maram vas predolgo za-